

M I N I T I S

LAIKRAŠTIS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI

Nr. 122 (358) 359

Memmingenas, 1947 m. spalio 30 d.

II metal

Generolas Lucius D. Clay:

„Aš numatau likti su savo štabu Berlyne“

Berlynas (UP). Berlynas ir toliau liks generolo Luciaus D. Clay vyriausioji būstinė, nežiūrint kokios būtų išdavos artėjančios Londono užsienio reikalų ministerių konferencijos, užtikrino amerikiečių karinis gubernatorius United Press suteiktame interviu.

„Aš numatau čia likti su savo štabu“ — įsakmiai pareiškė generolas. „Vienintelis būdas priversti amerikiečių dalinius pasitraukti iš Berlyno būtų ginkluota prievarta arba taikos sutartis su Vokietija“. Jį klausimą ar jisai bijosi ginkluotos jėgos, kuri verstų atsitraukti, generolas Clay šypsodamasis pareiškė, „Aš netikiu, kad šiuo metu galėtų būti panaudota jėga mums iš Berlyno išvyti. Mes čia esame, čia ir liksim, nepaisydami eventualių trukdymų ir sunkumų“.

Liesdamas bendruosius vokiečių reikalus ir su tuo susijusias problemas gen. Clay pažymėjo, kad ateinantieji metai busia „sprendžiamosios reikšmės“, ir dar pridėjo: „ateinantieji šeši mėnesiai yra svarbiausi. Jei mums pavyks Europą vėl pastatyti ant kojų, tai iki ateinančio birželio arba liepos situacija žymiai pagerės“.

Generolas išreiškė viltį, kad lapkričio 25 d. prasidedančioje Londono konferencijoje bus padarytas galutinis sprendimas Vokietijos klausimu. Laikas, kai į tą reikalą buvo per pirmus žiūrėta, jau yra praėjęs. Apie nuolaidas ir kompromisus negali būti kalbos. Jis pareiškė: „Mes sukursime ką nors pastovaus. Pastatyti Europą ant savo kojų, mums patiems yra mūsų egzistencijos ir saugumo klausimas“.

Jis toliau pareiškė, jog laikas veikia ne

vien Sovietų Sąjungos naudai. Jis paminėjo faktą, kad Sovietų Sąjungai kiekvienas darbinas vyras yra tėvynėje reikalingas. Kariniai reikalai bei išpareigojimai Rytų Europoje ir Vokietijoje sovietų ūkiui stato didelių reikalavimų. Rusų okupacinėje Vokietijos zonoje problemos kaupiasi kasdien. Visos tos srities ūkis dėl perkrovimų artėjas prie suirimo. Okupacinės zonos išpareigojimai tikriausiai sudarys Sąjungai vis labiau sunkėjančią našta. Jo manymu, ta našta dar labiau pasunkėsianti, kai rusiškoji okupacinė zona būsianti visiškai atskirta nuo likusios Vokietijos.

Jis priminė, jog ryšium su okupacija JA Valstybės, D. Britanija ir Sovietų Sąjunga yra priėmusios ir išpareigojimus. „Mes numatome tuos išpareigojimus pilnai ir visiškai įvykdyti“, — pasakė gen. Clay.

Baigiant pasikalbėjimą vėl buvo paliestas artėjančios Londono konferencijos klausimas ir jis pakartojo nuomonę, kad tos konferencijos nepasisekimas nereikštų būtinai Vokietijos bendrojo susmukimo. Jis permato, jog tuo atveju Rytų bei Vakarų Vokietija eitų savais keliais.

* JAV ir Graikija vėl sudarė naują sutarimą dėl statymo šešių aerodromų. (UP)

Turkijos svarūs argumentai

Lake Success (Dena/Reuter) JT politinėje komisijoje Turkija kaltino sovietų spaudą už karo kurstymus ir prašė Jungtines Tautas imtis priemonių užkirsti kelią sovietų propagandos puolimams. Turkų delegatas Selim Sarper patiekė apie tuziną citatų iš „Izviestija“, „Pravda“ ir Maskvos radijo, kur yra puolama Turkija.

„Aš kaltinu nusikalstamą sovietų propagandą už kurstymą į karą, į nervų karą ir į psichologinį antpuolį. Aš kviečiu visus delegatus padėti tą kurstymą sustabdyti ir prašau Jungtines Tautas imtis vieningų priemonių“ — pasakė Turkijos delegatas.

Sovietų delegatas Višinskis smarkiai puolė Turkiją ir patiekė dokumentus, kurie esą turėję įrodyti, kad paskutiniojo karo metu Turkija buvusi antisovietiniai nusistatę ir net tikėjusi, vokiečių padedama, aneksuoti sovietines žemes. Bet turkų delegatas Sar-

per atsakė, jog Sovietų Sąjunga esanti turėjusi su Vokietija slaptus pasitarimus norėdama įgyti turkų provincijas Kars ir Ardahan. Diskusijoms baigiantis Višinskis tvirtino, kad turkai norėję „išskersti pusę sovietų gyventojų“.

* Transjordanijos, karalius Abdullah priėmė gen. Franco kvietimą apsilankyti Ispanijoje. (Dena)



JAV FINANSŲ MINISTERIS BERLYNE. Nesenai JAV finansų ministras Snyder lankėsi Berlyne. Aerodrome jį sutiko gen. Lucius D. Clay. (Dena-Bild)

Prez. Trumanas apie Kongreso uždavinius

Vašingtonas (Dena/OANS). Kongreso sušaukimo proga prezidentas Trumanas, kalbėdamas amerikiečių tautai per radiją, pasakė:

„Po Japonijos kapituliacijos mes nuolat siekiame dviejų tikslų: gėrbūvio visai mūsų tautai ir taikos visam pasauliui. Mūsų krašto gėrbūviui gresia infliacijos pavojus. Šaltis ir badas trukdo sudaryti pasaulio taiką. Ties sunkumai greitai ir ryžtingu veikimu turi būti pašalinti. Todėl labai svarbu yra Kongreso įstatimdavystė. Reikalas yra skubesis negu kad būtų galima iki sausio mėn. sesijos atidėti.“

Konjunktūros kilimas nerodo mūsų ūkio pilno vaizdo. Kainos greit kyla, nežiūrint esamos aukštos produkcijos. Vidutiniškai visų prekių kainų pakilimas siekia 23%. Bet taip pat pragyvenimas yra pabrangęs laike paskutinių trijų mėnesių daugiau kaip 60%, metiniai paėmus. Urmo prekių kainos taip pat kyla. Daugis mūsų neturi didėjančių pajamų pabrangusio pragyvenimo santykyje. Kelias depresijas yra atviras. Taip pat ir tie, kurie pasiturintys gyvena, rytoj gali tapti depresijos aukomis.“

Vykdydami sveiką politiką mes galime išlaikyti dabartinį gyvenimo standartą ir kartu paremti užsieniečius. Bet vyriausybės atsakomybė siekia toliau ne kaip laisva pagalbos akcija. Kai susirinko Kongresas aš pasiūlysiu programą, kuri nugalėtų infliaciją, aukštą kainas ir dideles pragyvenimo išlaidas.“

Antroji nepaprastos Kongreso sesijos sušaukimo priežastis yra žmonių kentėjimai nuo bado ir šalčio užsieniuose. Mūsų užsienio politika buvo, yra ir bus pagrįsta principu padėti laisviems žmonėms bei laisvoms tautoms atsigausti nuo karo sunaikinimų ir prisidėti prie tvirtos ir pastovios taikos sudarymo. Yra nesąmonė tvirtinti, kad mes siekiame užviešpatuoti kitas tautas. Mes tikime į laisvę ir mes darome visa, ką mes galime, kad parėmus laisvus žmones ir laisvas vyriausybes.“

Vykdydami tą politiką mes svarstome tą rolę, kurią JAV turi suvaidinti teikiant vispusią paramą Europos atstatymui. Tas planas teikia ūkinio saugumo vilčių šioje gyvenybiniai svarbioje pasaulio dalyje. Prieš nutardami vykdyti Europos atstatymą plačių mastu mes turime kai kurioms tautoms padėti nugalėti tiesioginę krizę. Pavojus gresia Prancūzijai ir Italijai. Jei tų kraštų ūkiškoji sistema susmuks ir gyventojai pasiduos totaliniam spaudimui, tai nėra ko tikėtis tų kraštų atstatymo, kuris yra taip reikšmingas pasaulio taikai.“

Prancūzijos ir Italijos finansiniai rezervai dėl mokėjimo už įvežimus yra beveik išsemti. Dėl kainų kilimo JAV valstybėse bei kituose kraštuose, kur jie turi pirkti, jų turimų fondų perkamoji galia yra sumenkusi. Štai laukia jie ateinančios žiemos be pakankamų išteklių mokėti už maisto gaminius ir kurą. Prancūzija su savo turimais ištekliais gali iki metų galo išsiversti, bet jau po naujų metų visas taip svarbus importas turi sustoti. Iki ateinančių metų kovo 31 d. prancūzams reikės 357 milijonų dolerių. Italija nepajėgs iki metų galo išsiversti. Kad ji galėtų iki gruodžio 31 d. išlaikyti, jai reikia 142 milijonų dolerių. 1948 m. pirmame ketvirtyje jai reikės papildomai dar 143 milijonų dolerių.“

Šios dienos numeryje:

- EUROPINIO MASTO POSUKIS
- ZDANOVO PRANEŠIMO SVIESOJE
- NAUJO GYVENIMO EVANGELIJOS...
- JORISKAŠIS AUKLĖJIMAS
- DIDZIULIS LIETUVIŲ PARADAS BALTIMOREJE
- PARTIZANŲ METODAI
- INFORMACIJA LIETUVOS UZSIENIO PASŲ REIKALU; ir kt.

PERSIJOS PARLAMENTAS ATMETĖ SUTARTĮ SU SOVIETAIS DEL NAFTOS

Teheranas (AP). Persijos parlamentas 102 balsais prieš 2 balsus priėmė rezoliuciją, kuria panaikinama sutartis dėl koncesijos su sovietais. Nors sutartyje pažymima, kad minist. pirmininkas Gvh. Sultanekas pasirašydams sutartį turėjo gerų norų, tačiau suteikimas naftos koncesijų užsienio firmoms, t. y. priėmimas užsienio partnerių, draudžiamas.

* Paskutinis britų karinių pajėgų dalinys praėjusį savaitę išvyko iš Italijos. (UP)

* Graikijos karalius Povilas pasirašė taikos sutartį su Italija. (Dena)

Gen. de Gaulle pozicijos dar sutvirtėjo

JIS REIKALAUJA VALDZIOS

Paryžius (Dena/Reuter). Papildomuose prancūzų savivaldybių rinkimuose, balsuojant sekmadienį bendruom. su mažiau kaip 9.000 gyventojų, paaiškėjo tokie rezultatai: gen. de Gaulle tautinis susivienijimas (RPF) savivaldybėse gavė 29.137 vietas, socialistai — 15.439 v., radikalsocialistai — 14.904 v., nepriklausomieji — 8.750 v., komunistai — 6.478 v., Bidault partija (MRP) — 6.239 vietas. Tuo būdu ir papildomuose

rinkimuose pasitvirtina gen. de Gaulle vadovaujamoji pozicija.

Pirmadienį gen. De Gaulle pareikalavo atsistatydinti min. pirmininką Ramadier ir perduoti valdžią jo sukurtajam tautiniam susivienijimui.

* Kinijos karinių įstaigų patvarkymu visi komunistai turi registruotis ligi š. m. spalio 31 d. (Dena)

Dabartinė Austrijos vyriausybė pastoviausia Europoje

Vašingtonas (UP). Amerikiečių įstaigos, kurios ruošia Austrijos taikos sutarčiai medžiagą būsimai užsienio reikalų ministerių konferencijai Londone, vienam UP atstovui pranešė, kad dabartinę Austrijos vyriausybę reikia laikyti pastoviausia Europoje. JAV sutiktų kiekvieni metu tartis dėl amerikiečių ir rusų kariuomenių iš Austrijos atitraukimo visiškai nesibijodamos, kad valdžia neatitektų komunistams. Taip gali atsitikti tik tada, jeigu būtų didelis spaudimas iš užsienio.

nistų kraustytis į Sovietų Sąjungą, jei jiems gyvenimas Brazilijoje yra negeras. Prezidentas pareiškė: „Brazilija pirmiausiai atsigręžia prieš tuos žmones, kurie gauna instrukcijas iš užjūrio ir savinasi teisę spręsti brazilų tautos likimą“. Fabrikų darbininkai nešė vėliavas ir transparentus su įrašais — „Salin Rusiją“ ir „Tegyvuoja demokratija“

* Cekoslovakijos informacijų ministerija praneša, kad okupacinė amerikiečių valdžia atsakė išduotį reikalavimus karo nusikaltėlius iš Vokietijos ir Austrijos zonų.

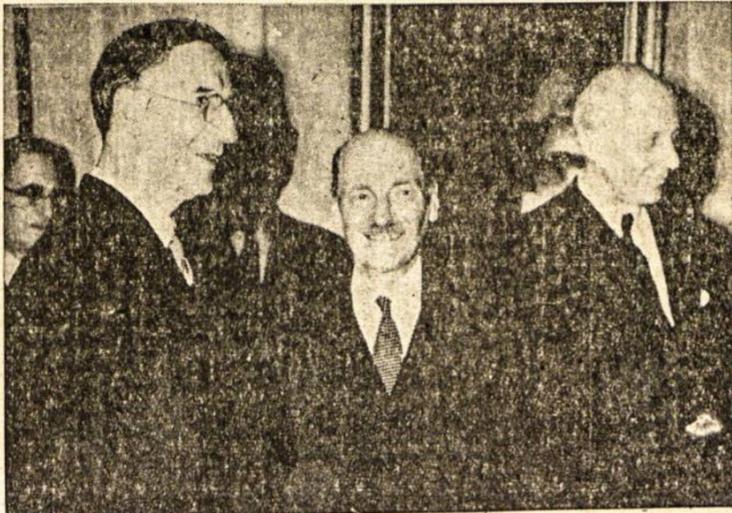
Austrijos padėtį negalima lyginti su Korėjos, kur kariuomenės atitraukimas reikėtų sudaryti komunistų dominuojančios vyriausybės. Austrijos vyriausybė yra sudaryta patikimos koalicijos, kurį turi tautos pasitikėjimą. Komunistų vadovaujamo perversmo galimybės menkos. Kas liečia patenkinamos Austrijos taikos sutarties pasirašymą Londono konferencijoje, tai jau esama daugelyje klausimų prieita susitarimo, išskyrus svarbesnius, dėl kurių dar nepavyko susitarti.

INTERNAVO CILĖS PASIUNTINYBĖS PERSONALĄ MASKVOJE

Maskva (AP). Kad užtikrinus buvusiojo Cilės pasiuntinio ir jo štabo saugumą, atitinkamos sovietų įstaigos davė parėdymą laikyti juos apsaugoje ir leisti iš Maskvos tiksliai tuomet išvažiuoti, kai bus atitinkamai užtikrintas sovietų pasiuntinybės išvykimas iš Rio de Janeiro. Sovietai Cilėje esą buvę puolami ir įžeidžiami.

PRIESKOMUNISTINĖS DEMONSTRACIJOS BRAZILIJoje

Rio de Janeiro (AFP). Simto tūkstančių Brazilijos darbininkų susirinkime kalbėjo Brazilijos prezidentas reikalaujamas komu-



AIRIJOS MINISTERIS PIRMININKAS DE VALERA LONDONE. Mūsų atvaizde: Airijos min. p-kas de Valera (kairėje), min. p-kas Clement Attlee (viduryje) ir kancleris Hugh Dalton (dešinėje). Jena-NYT-Bild)

Kanados misija verbuoja DP Austrijoje

Viena (W. K.) Dvi Kanados misijos atvyko į Austriją, pasirinkti išvietintus asmenis ir pabėgėlius kaip imigrantus. Tos misijos yra susitarusios su Tarptautinės Pabėgėlių Organizacijos Paruošiamąja Komisija (PCIRO).

Viena komisija vadovaujama Maxwelllio Edvardo Enkeno iš Ontario, kuri susideda iš darbdavių, profesinių sąjungų ir darbo ministerijos atstovų, pasirinko 950 tekstilės darbininkų, iš kurių pusę žydų. Šitie asmenys bus į Kanadą nuvežti PCIRO išnuomuotais laivais. Pirmas transportas, numatoma, išvyks jau gruodžio mėn. Jie bus Kanadoje PCIRO atstovų priimti ir galės tuojau pradėti darbą.

Pagal Kanados imigracijos planus, naujieji imigrantai galės pasikviesti savo gimines, kai jie patys įsikurs ir galės savo artimiesiems parūpinti maistą bei gyvenimo sąlygas.

BRITAI NORI SUMAZINTI DP SKAICIŲ AUSTRIJOJE

Viena (WK). Britų vyriausybės ypatingas įgaliotinis pabėgėlių reikalams generolas MacLean, pasikalbėjęs su Austrijos vyriausybės nariais pareiškė, kad jis laiko

savo svarbiausiu uždaviniu žymiai sumažinti DP ir pabėgėlių skaičių britų zonoje.

Kam Auerbachui reikalinga DP statistika?

Münchenas (Dena). Bavarijos valstybės komisaras rasiniai ir politiniai persekiojamųjų reikalams Dr. Auerbachas kreipėsi raštu į maitinimo ministrą Dr. Baumgartnerį pareiškdamas, jog jo žiniomis DP stovyklose esą daug asmenų, kurie neteisėtai esą skaitomi išvietintais. Bavarijoje esą priglauta didelis skaičius Vengrijos kryžiuotinkų. Jam esą neaišku, kodėl vokiečių maitinimas esą apsunkinamas nepaprastais racionais tų fašistų naudai. Jis reikalauja tikslių davinių apie stovyklose esančių asmenų skaičių ir nurodo, jog negalima pasitenkinti stovyklų teikiama informacija ir IRO karininkų pasirašomomis žiniomis. Tikrąjį stovyklose esančių asmenų skaičių turėtų oficialiai nustatyti vokiečių kontrolės organai.

Baigdamas Dr. Auerbachas daro pasiūlymą, iš atžvilgio nuolatinių nusiskundimų, jog DP gauna nepakankamai valgyti, kiekvienos stovyklos komitetui perleisti 5% „dispozicinį fondą“ ir kiekvienoje stovykloje skelbti savaitinį maisto davinį.

EUROPINIO MASTO POSUKIS

FRANCŪZIJOS SAVIVALDYBIŲ RINKIMŲ IR GEN. DE GAULLE LAIMEJIMO PRASMĖ (Mūsų specialaus korespondento)

Tai daugiau nei staigmena! Didžioji užsienių spauda pabrėžia, kad šie Prancūzijos savivaldybių rinkimai, nežinant jų normalaus lokalinio charakterio, savo toliais iškalbingais daviniais sudaro dabartinėmis aplinkybėmis pasaulinio masto reikšmės įvyki.

Jei dėl šventos ramybės ir kuklumo, ir nešoktume į tokį kraštutinį stilistinę išraiškos aukštį, tai, tur būt, tikrai nebesuklystume pasake, jog šie rinkimai ir toks triuškinantis gen. de Gaulle laimėjimas sudaro europinio masto įvyki. Slandienai atsisakius Prancūzijos viduje. Bet šis Europos vakarinio „pusiasalio“ posukis galės turėti ir, kažkaip neabejočiau turės užkrečiančios, spinduliuojančios galios į visą mūsų kontinentą.

Kai gen. de Gaulle 1946 m. sausio mėn. su pagipiktinumu pasitraukė nuo Respublikai vadovavusio posto ir paliko krašto vairą sukalioti partijai „kuhandelium“, daug kas juo buvo nusivylę, ir retas net šaipėsi. Tūlas net „prancūzišku Kerenskiu“ jį pavadindavo. Užsienio korespondentai ir mes, lietuviai „politikieriai“ (ol kur mūsų lietuvis nepolitikuoja, — pasižiūrėkit kad ir į mūsų išelivius abiejose Amerikose!), ne sykį tai pagaldavome, nes mums „kerenskijadoms chemija“ berods geriau suprantama, negu kitiems vakariečiams. Daug kas, ir mes visi svetimšaliai kritikuodavome de Gaulle taktiką ir metodus. Slandien pasirodė, kad de Gaulle ir jo patarėjai visgi geriau ir subtilyčiau pažino savo tautos psichologiją.

RPF buvo išteigtas vos prieš pusmetį, po tinkamo išlaikymo. Tuomet, kai de Gaulle paskelbė, jog Prancūzijoje yra du „kraštai“: — „legalus“ ir „realus“ kraštas. Jis tvirtino, kad realusis kraštas vieną dieną atels ir taps legaliuoju. Kello galas gal dar ne ryto, bet žygis jau aiškiai ir ryškiai pradėtas. Tokie rinkimų rezultatai nėra vien staigmena. Tai kvepia šiek tiek stebuklu. Patys gaullistai tiek netikėjo ir nelaukė...

Laimėti absoliutinę daugumą „raudonajame Paryžiuje“, — tai nėra menkniekis, tai tikras potvynis, tai „rez de maree“, kaip sako nuosalkioji spauda. Kai dabar, po komunisto, po socialisto, Paryžiaus savivaldybės šefu atsistos RPF, greičiausia paties generolo brolis Petras (tas pats, su kuriuo mūsų min. K. Skirpa bendrai kentėjo tame pat načių koncentracijos la-

geryje...), — prancūzų administracinės ir dvasinės sūtinės fizionomija stipriai keisis. O laimėti ar beveik laimėti daugumą kone visuose didžiuliuose miestuose, proletariato ir raudonos spalvos tvirtovėse, kaip Lilyje, Marselyje, Nancy, Rennes, Nioje, Bordeaux, Lijone, Nantes etc. — tai nebe staigmena, tai įrodymas, kad prancūziškoji samonė atgimė ir transformavosi visuose sluoksniuose, giliausioje masėje.

Atbudimas iš košmaro

Kai 1944 m. pabaigoje patekau į išsilaisvinusią Prancūziją, — nebeatpažinau to krašto, kurį prieš karą arčiau pažinęs ir pamėgęs, kaip ir daugelis svetimšalių, kartais net laikiau savo antrąja dvasine tėvyne. Ne sykį skaudu būdavo prisiminti Zozefinos Beker dainelė: „J'ai deux amours: c'est mon pays et Paris...“ Kone kasdien įvykiai ir išgyvenimai tvyro per galvą, lyg su kuolu. Tam pavalduoti reiktų išsitos knygos, gal viso psichologinio romano.

Veik trys metai prabėgo, ir štai tenka būti liudininku naujo Prancūzijos atbudimo — atbudimo iš tikro košmaro. Tuo daug kas čia taip tikėjo, bet momentais stačiai būdavo nebeaišku, kaip visa tai gali įvykti. Ir kokios pajėgos begalės

atsistoti prieš visa tai: ar nuolat svyruoja socialistai, ar išsisklaidžiusios tarpusavy kovojančios, pavėdytos ir ambicingos kitos „buržuazinės“ partijos, ar tos tautos absentių trečdalis, ar kalaboracijoje su buv. okupantu moraliskai susikompromitavę ir rezignavę dešiniojo sparno sluoksniai...?

Ir štai vėl į areną išėina generolas de Gaulle. Beveik kaip ir 1940 m. vasarą, kai jis su maža pasišventėlių saujele 18 birželio prabilo per Londono radiją: „Prancūzija pralaimėjo vieną mūšį, bet dar nepralaimėjo karo...“ Vėl pradėjo beveik vienišas, nesuprastas, pasityčiojimų ir įžeidinėjimų lydimas, kaip ir anuomet. Ir pusės metų užteko, kai vėl beveik pusė prancūzų tautos pajuto, kad šio vyro dvasia ir ryžtas yra tikriausia ir vienintelė atrama prieš gresiantį anarchijos ir pražūties potvynį. Prancūzų tautos sambūris užgimė, šuoliais augo ir lyg koks uraganas išiveržė į visus gyvybinius krašto centrus.

Be apgaulės, be falsifikacijų, be smurto, be teroro, — tik laisvų ir nuosirdžių tautos pasirinkimu.

Ar dar už pusės metų sambūris apjungęs 60% prancūzų ir tuo būdu legaliai pėrimis šalies likimo vairą, priklausytų prae-



GEN. DE GAULLE ALZIRE Neseniai gen. de Gaulle Alzire pasakė didelę priešrinkiminę kalbą, kurioje jis atkreipė pasaulio dėmesį į Sovietų Sąjungos imperializmo pavojų. Čia matome gen. de Gaulle Alzire gatvėse. Jį lydi generolas Deschamps ir Alzire atstovai. (Dena - INP - Bild)

James Burnham knygos

PASAULINIS VIESPATAVIMAS

santrauka

Visi komunistų planai yra politiški. Visą, ką jie daro, daro ne kam kitam, kaip tik išlaikyti ir padidinti jų viršenybę. Kartą pasiekę kurią nors poziciją, jie stengiasi ją išlaikyti visokiais būdais; karu ar diplomacija, karu tuoj pat ar vėliau. Kas bebūtų, jų politika nesustoja ir savo tikslų nepašalinėja.

Jei nekomunistinis pasaulis pritaikintų drąsą ir tinkamą politiką, jei ji paimtų savo rankas iniciatyva, komunistai turėtų pereiti į defenzyvinius laukus. Tokiu atveju, jų tariamieji laimėjimai tuoj pat pasidarytų klūtimis. Jų moralė ir jų politinio pranašumo jausmas būtų tuo keltu užmiuotas. Tos politinės tuštumos, į kurias jie dabar veržiasi, būtų užpildytos priešais. Jų politinių tvirtovių sienos, kurios šiandien atrodo tvirtos dėl nepakankamo spaudimo iš oro ir dėl jėgų trūkumo iš vidaus, staiga imtų byrėti. Sovietų vidaus sunkumai, socialiniai ir ekonominiai, tuoj pat imtų augti. Komunistų sekcijos nekomunistinių valstybių sienose imtų aižytlis ir galėtų būti tuoj pat išnaikintos.

Pasaulinės demokratinės santvarkos (pasaulinės federacijos) politika žada gerų ir greitų rezultatų. Ji nėra skirta tolimai ateičiai, bet greitam veikimui. Ji duos dividendų jau tą dieną, kai bus pasirašomos akcijos. Ji galėtų vienos savaitės bėgyje pakeisti pagrindiniai pasaulinės politikos situaciją. Jos turinys yra pozityvus, ji turi aiškų tikslą ir, sudarydama ofenzyvą, duoda geriausias sąlygas ir defenzyvai. Ji leidžia padaryti vienintelį teisingą sprendimą, išvedantį iš dabartinės pasaulinės krizės. Ji būtų laisva nuo blefo, nes būtų paremta materialine jėga, pakankama pasirinktam tikslui atsiekti. Tuo būdu ji galėtų tuoj pat priversti komunistus pereiti į gynimąsi. Ji priverstų juos daryti nuolaidų arba jei jie to nenorėtų, tai jų kovos pozicijos savaimė būtų susilpnintos. Jie nebegalėtų toliau spekuliuoti karo atidėjimu, nes toks atidėjimas jiems nieko gero nežadėtų. Pritaikius pasaulinės demokratinės santvarkos politiką, komunistų lošimas „ant laiko“ pasiliktų jiems be perspektyvų. Tuo atveju jie būtų pastatyti dilemos dviskaklyje: arba, vengdami karo, būtų priversti sutikti su nuolatiniu jų pozicijos silpnėjimu, arba, nusivylimu pilni, stotų kovon, kuri gal nepašalinėtų nei daug kraujo nei didelių sunaikinimų, bet kuri tikrai būtų jų pralaimėta. Tačiau jei toji pasaulinės demokratinės santvarkos politika nebūtų priversta iki

galo, tai naujo karo pavojus vis tiek pasiliktų ir vis tebekybotoj civilizacijos sunaikinimo gresmė. Vadinasi, kol „eksploziviiniai elementai“ pasilieka nesunaikinti, tol naujo karo pavojus stovės prie pasaulio durų.

Naujo karo pavojus išnyks tik tada, kai dabartinis sovietinis režimas bus sunaikintas ir kai pasaulinis komunizmas bus paverstas niekais. Komunistinių elementų koncentracija nekomunistinėje visuomenėje suteikia sprogtamajį pobūdį pasaulinės politikos mišiniui. Tas mišinys praras savo sprogtamąjį charakterį tik tada, kai komunistinis elementas visiškai išnyks arba su mažesne iki tokio laipsnio, kad jo būvimas nebesudarys jokio pavojaus eksplozijai. Kitokių metodų karui išvengti nėra.

Mums ir visam pasauliui, žinoma, būtų geriau, kad komunizmo sužlugimas įvyktų iš vidaus, o ne karu iš už sienų. Bet komunizmas yra pasiekęs tokį stiprumą, kuris pralenkia jėgą bent kokios tautos, veikiančios skyriumi ir be kitų pagalbos. Turi būti padaryta taip, kad komunizmas visur pralaimėtų: visur, kur tik bus kovos tarp komunistų ir nekomunistų. Ir čia labai paaiškėja pagalbos reikalas toms tautoms, kurios rindasi šiandien sovietų sferoje. Kai tos tautos atsikratys nuo savo komunistinio ponu, tada — ir tik tada — mes lengvai išspręsimė klausimą, iki šiol neišsprendžiamą: kaip susitarti su Rusija?

As jau pareiškiau mano įsitikinimą, kad pasaulinė federacija (kitaip dar vadinama — pasaulinė demokratine santvarka) pasisektų, jei... Tos federacijos pasisekimas reiktų JAV valstybių atžvilgiu užtikrinimą, kad jos galės toliau gyventi. Gi komunistams tokia federacija reiktų jų pasaulinio viespatavimo planų sunaikinimą ir jų galybės sumažinimą iki minimumo.

Tačiau, skaitydamies su ta politine padėtimi, kokią šiandien turime, privalėtume reikalauti, kad pasaulinė demokratine santvarka atneštų daugiau ko, negu komunistų sunaikinimo. Reiktų, kad ji išspręstų atominio ginklo gamybos ir valdymo kontrolę. Ji turėtų sudaryti tokią organizaciją ir tokią pasaulinę politinę sistemą, kuri eliminuotų visam laikui visuotino karo galimybę. Sie du reikalavimai liečia ne vien JAV, bet visą pasaulį ir jie gali būti patenkinti tik pasaulinės federacijos keliu. Nors šioje vietoje mes išsineame iš dabartinio istorinio periodo ribų, kuriose dabartinė politika yra įtarpinta, bet specifinių uždavinių pasirinkimas gali patarnauti tiltu tikros pasaulinės

vyrųsąsybės sudarymui.

Visa tai yra ne tik logiškai galima, bet ir darytina. JAV, jei jos paimtų sprendžiamąjį vadovavimą, galėtų tokią federaciją įvykdyti. Aš čia nesakau, kad būtų lengva tati padaryti: kad ir optimistiškiausiomis akimis žiūresi į pasaulį, šiandieninė jojo padėtis yra tamsi. Geriausias kelias, kokį tik galima pasirinkti iš šių dienų pasaulinės krizės, vis tiek bus sunkus ir, greičiausia, kruvinas.

Reiktų, kad atsirastų tvirta pasaulinė valdžia. Bet jei ją sudaryti negalima, kas tada?

(Bus daugiau)

M. Biržiška

VILNIAUS UNIVERSITETAS

1940 - 1941 metais

teto istorijos skyrių paversti atskiru Istorijos Fakultetu. Tačiau prieš šį sumanymą pasisakė ir prof. Novikovas („pagaliau, kaip norėsite, taip ir padarysite“), pareiškdamas, kad tarybinė aukštoji mokykla jau esanti pergyvenusi „išsikarščiavimo“ (uvelčenių) laikotarpį, kai ji skaldžiusi universitetas paskirais institutais ir paskiras specialybes išskėdėvisi iš fakultetų į savarankiškus institutus. Šiuo metu į tai esą žiūrima kritiškai.

Prof. Novikovas, žinoma, nesisakė aiškiai, kad tarybininkai iš viso skersuoja į istoriją ir istorikus, nelinkę stiprinti jos mokslinį savarankiškumą ir svorį mokyklinėje ir visuomeninėje pedagogikoje. Negalėjo ir rektorius aiškiau pabrėžti, kas jam svarbiausia rūpėjo, būtent, atremti Visasąjunginės Partijos autoritetu remiamą LTSR partiečių ir apipartiečių keliama akciją prieš Lietuvos istoriją jos mokslinį ir mokyklinį savarankiškumą, žiūrinčią į Lietuvos praeitį ne tiek Internacinalo, kiek Maskvos ir maskolivi akimis. Rektorius turėjo čia pastenkinti apolitinu argumentu, t. y. Vilniaus archyvų turtingumu, kur tiek medžiagos Lietuvos administracijos ir mokyklų paskutiniųjų bemaž dviejų šimtmečių istorijai, tad susijusiai ir su Rusijos istorija, ypačiai medžiagos visuomenės ir kultūros istorijai, kuriai daug dėmesio skiria tarybiniai istorikai. Tas argumentas netikino prof. Novikovo, kaip anksčiau nebuvo tikinęs rektorius draugų Humanitarinių Mokslių Fakultete.

Prof. Novikovas atsisveikino su rektorium ir šenatu, žadėdamas dar nekartą susitikti sprendžiant pailius klausimus arba pašalinant klūtlis tolimesniam universiteto stiprėjimui. Kelioms savaitėms praslinkus birželio mėn. pradžioje, vienas Gantos — Matematikos Fakulteto profesorius būdamas Maskvoje, užėjo Aukštųjų Mokyklų Tarybon. Prof. Novikovas maloniai prisiminė Vilniaus Universitetą ir savo pasiūlymą baigė pastaba: „Uvas predostojan bolšija pavetasovki“ (pas jus bus dideli sąstato pakeltimai). Ir tikrai, kai to pat mėn. antroje pusėje vokiečiai užėmė Lietuvą, NKVD pa-

*) Kitais metais toje patioje kėdėje sėdėjo hitlerinio ministerio užimtas Rytų kraštui (Lietuvai, Latvijai, Estijai ir Gudijai) Rosenbergio pasiuntinys prof. Stegmannas, kuris reikalavo susiaurinti Universiteto veiklą. Tam griežtai priešinos energingas Lietuvos švietimo vadovas ir gynėjas švietimo reikalams tarėjas dr. Germantas ir tas pat rektorius.

Savaitinė politinė apžvalga:

ŽDANOVO PRANEŠIMO ŠVIESOJE

Kaip paaiškinti dabartinę sovietų politiką? Štai klausimas, į kurį daug kas ieško atsakymo. Esame girsdę daug aiškinimų. Bet štai pagaliau susilaukėme autoritetingo aiškinimo. Tai vieho iš įtakingiausių Kremliaus vyrų, visasąjunginės komunistų partijos gen. sek. A. Ždanovo pranešimas apie tarptautinę padėtį Varšuvos 9 kraštų komunistų slaptose konferencijose. Pereitą savaitę Maskvos radijas teikėsi šį pranešimą, gal būt, kiek ir pafrizuotą, paskelbtį visam pasauliui. Ties juo verta kiek ilgėliau sustoti, nes jis suteikia raktą suprasti daug kasdienių įvykių.

Savo pranešimo pradžioje A. Ždanovas konstatuoja, kad karas suardė buvusią jėgų pusiausvyrą. Sovietų Sąjunga, kuri, pasak jo, viena susidorojo su Vokietija ir Japonija, iš karo išėjo sustiprėjusi. Jos įtaka išaugo. Apie ją pradėjo spiestis demokratines visų kraštų jėgos. Nelaimė ir JAV iš karo smarkiškai pasipelnė, jų apetitai padidėjo. Jos nepasitenkino vien britų išstūmimu iš jų turėtų pozicijų, bet nori išviešpatauti visam pasaulyje. Jau karo metu Anglijoje ir Amerikoje pasireiškė stiprios reakcinės jėgos, kurios Churchillio vadovaujamos, sūgebėjo nudelsti antrojo fronto prieš vokiečius sudarymą. Viso pasaulio optimistų paguodai Ždanovas tvirtino, kad 30 metų istorija įrodžiusi, jog kapitalistinė ir socialistinė sovietų sistemos gali taikingai viena šalia kitos gyventi. „Bet — tuoj jis pridurė — su tam tikrom sąlygomis.“ Tos sąlygos: gera valia, abipusis susipratimas ir savo išpareigojimų sąžiningas pildymas. To JAV — bėse trūksta. JAV imperializmas, pasak Ždanovo, pasireiškia trim būdais: 1. strateginių bazių užėmimu, 2. ūkine ekspansija ir 3. ideologiška kovą. Didžiausią pavojų tikrai demokratinėms valstybėm, suprask, Sovietų Sąjungai ir jos sątelktam, dabar sudaro vadinamas Marshallio planas, kuriuo amerikiečiai siekia įsistiprinti Vakarų Europoje ir kartu patys išsigelbėti iš jiems gresiančios ūkinės krizės. Toliau Ždanovas, atrodo, ramina išsigandusius draugus, aiškindamas, kad šiuo metu tiesioginio karo pavojaus dar nėra, nes tarp reakcionierių norų kariauti su Sovietų Sąjunga ir realių galimybių esąs didelis nuotolis. Žinoma, visos tos blogos užmačios, susidūrusios su Sovietų Sąjungos galia, pavirs į dulkes ir t. t. Aišku, kad, nepaisant to, dabar reikia budėti, jungtis ir paū.

Maždaug tas pats dėstoma ir vadinamoje „Varšuvos deklaracijoje“, kuria paskelbta apie kominformo įsteigimą. Žodžiu, tai sovietų eredo, kurį kasdien JT forumė išpažįsta Višinskis, Gromyko ir kaip jie ten vis vadinais. Sovietai pergyvena baimę, kad JAV gali pasisekti likusį pasaulį suburti aplink save ir tada jiems teks arba nusileisti prieš didžiulį persvarą arba stoti nelygion kovon.

Objektyvus stebėtojas su tokia sovietų koncepcija sutikti nenori. Prileidžiama, kad ilgainiui sovietų sistema, tokia kokia ji dabar yra, išilaikyti negalės, tačiau prie to bus prieita ilgainiui, taikingu evoliucijos keltu. Prevėntvyvino karo mintis yra daugumai dar svetimai. Kremlius su ta pažiūra sutikti nenori, ji baido auganti JAV įtaka ir jis pasiryžęs padaryti viską, griebtis didžiuliais rizikos, kad tik tos įtakos didėjimą sustabdyti.

Londono „The Times“, komentuodamas Ždanovo kalbą, rašo, kad ji nieko naujo nepasako ir, gal būt, ties ja neverta būtų stabelėti, jei ne vienas aliarumojantis faktas. Būtent, kad komunistai pasidėrė

ne tik savo vaizduojamos padėties pranašai, bet ir belaisviai, galų gale taps aukomis, bet tai kartu į nelaimę įstums ir visą pasaulį. Kitaip sakant, komunistai, taip kaip Ždanovas, vaizduodami padėtį, prie jos turi derinti ir savo elgėsi — Višinskio ir kitų sovietų diplomatų žodžiai ir darbai tai įrodo — ir pagaliau visą pasaulį privers patikėti jų koncepcijai bei padaryti reikiamas išvadas. Britų radijo komentatorius Lindsey Frazer, aiškindamas Ždanovo pranešimą, prileidžia, kad Stalinas, kaip ir savo laiku Hitleris, vidaus politikos sumetimais trimituoja apie tariamą Sovietų Sąjungos apsupimą ir blogus amerikiečių kėslus, tačiau ir jis sutinka, kad toks būdas palaikyti tvarką pas save namuose neveda prie taikos išlaikymo.

Likimas norėjo, kad tą pačią dieną, kada buvo paskelbtas Ždanovo pranešimas, anapus Atlanto, puosnioje New Yorko viešbutio Waldorf-Astoria iškilimų salėje ta pačia tema kaip ir Ždanovas kalbėję JAV krašto apsaugos ministeris James Forrestallis. Tai buvo suruoštos New Yorko laikraščio „New York Herald Tribune“ diskusijos, kaip amerikiečiai jas vadina — forumė — tema: „Moderniškas žmogus: vergas ar savęs viešpats?“ Diskusijose dalyvavo daug įžymių politikų, mokslininkų ir menininkų. Tas NYHT forumas turi jau gražią 16 metų tradiciją ir visame krašte yra atydziai sekamas. James Forrestallis kalbėjo, kaip ir Ždanovas, apie tarptautinę padėtį. Ir jis sutiko, kad po karo geriausiai išilaikė dvi sistemos — amerikiečių ir sovietų. Jas skiria didžiulis vacuumas — tuščia vieta — Europa ir Kinija. Turėsiąs praeiti ilgą laiką, kol tos sistemos rasiąncios bendrą kalbą. Amerikiečiai — tvirtino Forrestallis — nenori sovietams primesti savo pasaulėžiūros, bet dar mažiau jie nori prisiimti sovietų pažiūras. Todėl JAV turinčios būti stiprios ir galingos, kad patikrins taiką. Kad niekas negalėtų joms primesti savo valios. Suprantama, jog jos nepageidautų, kad sovietų sistema išveržtų į tą vacuumą.

Sekančią dieną Višinskis, kalbėdamas JT politinėje komisijoje, Forrestalli įtraukė į savo garsųjį karo kurstytojų sąrašą! Tačiau kalbų laikas, atrodo, jau bus praėjęs. Tą konstatavo sekančią dieną savo kalboje tame pačiame NYHT forumė pats G. C. Marshallis, sušukdamas: „Atėjo laikas veikti!“ Jo vardu pavadintas planas pagaliau įgijo konkrečias formas ir lapkričio 17 d. sušauktas JAV kongresas. Ždanovo bugštavimai išsipildė, o kad tas Marshallio planas įgavo aiškiai prieškomunistinį charakterį, dėl to kaltas tik pats Ždanovas ir jo kolegos. Jie taps savo išvaizduotos padėties ne tik pranašais, bet ir belaisviais, pagaliau aukomis! Belgijos ministr. Spaakas parlamente pareiškė, kad komunistai kovoja prieš Marshallio planą, nes nori vargo pagelba sau sutelkti daugiau šalininkų. Su prieškomunistine vėliava de Gaulle susilaukė graūzas pasisekimo. Netgi JT visuotinam susirinkime pasirodė kitos nuotaikos ir kalbos nebedaro išpūdzio. JAV pasiūlymas sudaryti Balkanų komisiją Graikijos nepriklausomybei saugoti buvo priimtas išpūdzimo balsų dauguma: 40 prieš 6! O atsakydamas į Višinskio kalbas apie karo kurstytojus, JAV delegatas Warren Austin pabrėžė, kad sovietai nori uždėti laisvoms žmonėms pančius, „kurie jau seniai slepia jų pačių piliečius!“

Diplomaticus.

taipose rasta tūkstančių lietuvių sąrašai, kuriuos buvo nusistatyta vežti TSRS gilumon. Sąrašan buvo įtrauktas Vilniaus Universiteto rektorius maž visi profesoriai ir daugumas studentų“.

SOVIETINAMAS UNIVERSITETAS SAVO GYVENIMO PABAIGOJE

1941 m. pavasaris praėjo Universitetul įprastoje paskaltų, iskaitu, egzaminų, įvairių „naminių“ reikalų tvarkymo, ne-susipratimų studentų tarpe išlyginimo atmosferoje. Be to, Universiteto vadovybė turėjo sugaišti daug laiko statutui išdirbti ir jį išversti rusų kalba. Taip pat savo biudžetui sustatyti ir jam suderinti su tarybiniais reikalavimais, kas turint galvoje, per 20 metų nusistačiusią Lietuvoje tvarką, buvo gana painu ir nelengva. Tuo tarpu, lygiai už universiteto, kaip ir jo sienose, jautėsi iš šalies kylaš įtempimas, laukiant aiškiai neišvengiamo sovietų — vokiečių karo, apie kurį vis dažniau užsimindavo atvažiudami iš Maskvos partiečiai ir instruktoriai, kartais ir Lietuvoje pastatyti rusų kariškiai.

Lietuvoje išorinė ramybė negalėjo nuslėpti bruzdėjimo, ypačiai jaunumenės tarpe, kam ypatingai daug medžiagos davė sovietinamos Lietuvos tikrovė.

Tokią nuotaiką išryškino rektorius, dažnai gaugęs raminti ir sulaukinėti karštesniusius studentus nuo neatsargių išsišokimų, galinčių juos pražudyti ir pakenkti universitetui. Savo gegužės 1 d. prakalboje, pasakytoje iš universiteto rūmų aukštutinio aukšto lango į Partijos nurodymu surinktą Skar-gos ir Sirdvyto kieme akademinį jaunimą, rektorius palygino I-os gegužės minėjimą prieš 35 metus Vilniaus darbininkų, kuriems teko slėptis nuo rusų policijos užmiestyje, sutūpus po lietim pakūrmiais, kur dabartinis rektorius, tuomet dar jaunas studentas, dalyvavęs ir kalbėjęs, su dabartiniu minėjimu, rengiamu ne tik valdžios leidimu, bet ir jos organizuotu, tik taip pat po lietim tamsią ir niūrią

*) Kaip 1940 m. į NKVD, taip 1941 m. porai dienų tepraėjus vokiečiams užėmus Vilnių, rektorius buvo iššauktas į išlaisvintą buvusiuose NKVD namuose Gestapą ir rado NKVD sudarytuose išvežimui sąrašuose savo ir savo draugų pavardes.

Naujo gyvenimo evangelijos...

(LAISKAI IS PARYZIAUS APIE NAUJAUSIAS LITERATOROS SROVES IR MOKYKLAS)

Rašo BRONYS RAILA

XIV. TYLEKIM, KAD NEAPSAUKTU BEPROCIAIS!

Po šios trumpos maždaug 13.000 žodžių išangos, kurioje mėginu supažindinti su Paryžiaus naujojo meno ir gyvenimo evangelistais, galvočiau, kad paskutiniame laiške man turėtų būti leista plačiau pasisakyti dėl išvadų.

Juk kiekvienas mokslo darbas turi baigtis išvadomis.

Mano darbas buvo ilgas, sunkus, kantrus. Taip sausiai ir rimtai betyrynėjant meno problemas, filosofines sąrangas, gyvenimo esmę ir jo gėruosius papročius, galima būtų juk ir nuvargti. Tiek laiko rimčiausiai kalbėjus, norėčiau pagaliau atvangai truputį pajaukauti...

Taigi, naujos literatūrinės srovės, naujos meno koncepcijos, naujos gyvenimo evangelijos... Kaip visais laikais, kaip po ano Didžiojo Karo, taip ir po šio priešpaskutinio, — žinijama ieško naujų kelių, o Paryžius ypač, nes jis tebesijaučia pasaulio intelektualinė sostinė. Praėities tradicijos ir vietovardžio orumas reikalauja ieškoti, surasti, kurti, kombinuoti, nustebinti ar bent apsvaiginti.

Vargšas dvidešimtojo amžiaus europietis žmogus... Kiekvienas su kiekvienu besieškodamas, už valdžią, garą, turtą ir prabangą bekovodamas, jis nuplyso, sukiuro, susigrauzė, apsinuodijo. Visą išbandė, viską pasirodė „ersatz“, ir vėl nuo pradžių pradėda. Garbus akademikas Emile Henriot teigia, kad Sartre, Malraux, Camus, — visi jie įsitikino, jog pasaulis, netekęs metafizinio išaiškinimo, yra tapęs absurdiniu, ir kad reikia vėl ieškoti Sifyzo mito, reikia grįžti prie individualinio heroizmo... Bet

koks yra tikrasis metafizinio pasaulio išaiškinimas? Dėl ko ir kas veiktį šiandien būtų tikrai herojiška?...

Nuvargęs, išsisėmęs, išglebęs, išsunktas ir išniekintas žmogus nemanoma sutikti su savo pralaimėjimu. Jis tebejaucia ambicijos ieškoti, kurti, pasisakyti ir gyventi originaliau, negu kadaise. Bet jau nebėra iš ko, spiruoklė nebespiria. Ir taip muistosi jis, ieškodamas kelio iš anarchijos, barbarijos, iš džiunglių — į naują sutvarkytą anarchiją, į pafūtuotą barbariją, į tikrą zoologiją. Jis bando tai papuosti naujais principais, stengiasi duoti palšus komentarus, retkarčiais gi tiesiai pasisako, jog yra sugrojęs pilną bankrotą. Bet visą laiką dar jis vaidina, šaiposi kaip pajacas, pudruojasi kaip markezas, spekuliuoja ir konspiruoja tarsi autentiskas revoliucionierius, o jei šoka ir bliuznija, tai būtinai riebiau už vežiką.

Šių dienų politikai, ūkiui, teisei, religijai, diplomatijai, — naujasis menas atitinka,

kaip lašas į lašą. Pagaliau, vieną kartą visos sritys pasiekė tobulos harmonijos. Niekas niekam neužsileidžia, niekas nuo nieko nebeatsilieka, niekas vienas atskirai nebėra prasimušęs į priekį, išsiskyręs iš kitų. Visi lygūs!

Tiesa, gyvenimas nesusideda iš vienu evangelistu, naujų kelių atradėju. Užpakaly turi būti „minia“, kuriai kelias rodytinas. Ji ne visuomet eina ten, kur tik tūlas kretinas. Pirmu pamoja, — nors visgi dažnai eina. Tik pažvelkit į Rytus... Bet daugelis nepaklauso, kiti suka atgal, o daugumas stengiasi likti vietoje, kur stovi, — kad išlaikytų mūsų krikščioniškosios civilizacijos nugarkaulį. Nežinau, kaip kitur, — bet Paryžius savo tradicinių elitų dar nėra nuostojęs. Jie taip pat piešia, groja, rašo, kalba iš universitetų, iš bažnyčių. Jie kalba, kalba, kalba — apie mūsų civilizacijos krizę, pavojų, ligas, apie reikalą išlaikyti „žemės druską“, atgimti, atkusti, dirbti, apginti teisingumą ir žmogų. Dideli humanistai!

Simpatiški kultūringi, viską suprantą ir užjaučią... Ir jie kartais reikalauja akcijos, akcijos, akcijos! Bet bankų ir stambiosios pramonės akcijos nacionalizuotos, o kitokių akcijų velt nematyti. Lieka tik hipokrija, tuščiažodžiavimas, veidmainystė, iracija ir principų jūra! Veltui lauktum, kad kas bent pirštą pakeltų tam, kad tie žodžiai stotųsi kūnu, kad būtų vykdomi. Ne, tai rašoma ir kalbama kitiems, „durnesniems“ už save...

Ar verta pakelti balsą prieš šią hipokrija, liuliavimą, melą, girtuokliavimą nuvalkiotomis ir apgaulingomis frazėmis, iš kurių neseka jokia atitinkama akcija? Kodėl ne, būtų galima mėginti, kam patinka... Juk tikėti nedraudžiama, o daugelis iš to net duoną valgo.

Bet pamėginkit jus bent vieną dieną gyvenime būtų visiškai nuosirdus! Pamėginkite nesutikti su melu, kuriuo jus vis nuolat stengiasi apipilti, ir denonsuokit jį! Pamėginkit visada ir visiems sakyti tik tiesą!

Pamėginkit iš visų reikalauoti, kad jie sakytų tik tiesą ir elgtųsi absoliučiai taip, kaip skelbia, žada ar giriasi!

Pamatysite, kad mūsų krikščioniškoji civilizacija jus tad sumals, stutrys ir suės per kelias valandas. Visi jus išvadins bepročiu, kvailiu, pamišėliu, kriminalistu, alimata, D. P. ...

Norint būti mandagiu ir kultūringu, reikia rodyti susidomėjimą, ką kalba išmintingasis pasaulis, reikia juo zavėtis, girti, būti dėkingam, kad malonėja dar leisti tau klausytis senųjų ir naujųjų evangelistų žodžių. Jei turėsi šanso, gal tada būsi tu tas D. P. ... Bet principu — ša! Vienintelė privilegija ir daugelio mūsų pedagogika: gyventi atsiminimais, svajonėmis, iliuzijomis, viltimis, vliku, affidavitais ar užsirašymu į kokį nors verbavimo biurą... Žinoma, po išbrandinto apmąstymo.

Lietuvis žmogus ir lietuvis rašytojas dar turėtų šį tą pasakyti, ir žymiai daugiau. Bet šiandien dar neapsimoka viešai juokauti. Šiandien tegu kalba kiti evangelistai. Tvanas tebekyla, ir mūsų Nojaus arka dar neatsirėmė į Ararato kalną. (P a b a i g a).

JURISKASIS AUKLĖJIMAS

Tęsinys iš pereinamo numerio)
1923 metais buvo įsteigta Kaune prie Technikos Mokyklos, navigacijos klasė, atseit pirmoji lietuviška jūrų mokykla. Toje mokykloje mokino lietuvių, buvę rusų laivyno karininkai. Mokinijau buvo priimta 25 ir mokėsi jie ten dvejetą metų. Rašančiam yra neįmanoma pavaizduoti smulkiai tos mokyklos programą, mokslo eigą ir sąlygas, būtų įdomu jei kas nors arčiau reikalą pa-

žįstas tai išsamiai aprašytų, tenka tik pastebėti, kad mokykla pasisekimo neturėjo ir po poros metų iširo dėl stokos mokomojo personalo, kuris palengva išsikro, gal dėl rėmimo stokos ar net trūkumų. Mokinijau dalis per tą laiką nusibarsė, o su likusiais, apie penkiolika, pradžioje nežinojau kas daryti. Vėliau, po ilgų svarstymų, jiems buvo paskirtos stipendijos ir jie pasiūst ant suomiškų būrlaivių atlikti praktika. Du iš jų žuvo audros metu prie Cap Horn, trys pabėgo Australijoje ir viešniolika vėliau įstojo į jūrų mokyklą Suomijoje ir ją baigė. Jų mokymas tęsėsi iki 1932 metų, nes nuolat jiems būdavo nutraukiamos stipendijos, kai kuris nors ministerijos valdininkas apsigalvodavo, jog Lietuvai jūrininkų nereikia. Paskui kitas ministerijos valdininkas apsigalvodavo jog reikia, jie būdavo sugadomi ir vėl siunčiami. Ta komedija kartojosi, kol galiausiai užbaigti jie galėjo tik dėka Moterų Sąjungos Tautiniam Laivynui Remti, kuri davė ištaisius metus stipendijas šiems kandidatams. Tu pat metu po vieną kitą mokėsi ir Italijoje, Belgijoje bei Olandijoje.

Tokia buvo varginga ir smulki pradžia, bet vis dėlto pradžia ir tai be abejonės nuopelnas tos pirmosios mokyklos. Ji nors ir neparusė specialistų, tačiau paruošė bent kandidatus. Savo dvejų metų egzistencija sudarė situaciją, privertusią buvusius jos mokinius siūsti kur nors tos profesijos išimokti, į kurią jie jau buvo įstumi.

Grįžus visiems tiems jauniems jūrininkams užbaigus jūrų mokyklą, visi jų krėtėsi, nežinodami kur padėti, kol dalis rado pritaikymą Klaipėdos uoste lotsais. Tik 1935 metais pradėdant organizuoti vieną po kito lietuviškus laivus buvo suprasta, jog šie keliolika jaunuolių yra tikrasis pradinis tam kapitalas, bet, žinoma, suprasta tik to siauro dalyvių skaičiaus, kurie tiesioginiai su

organizaciniais sunkumais susidūrė, tačiau jų itakos užteko, kad susirūpintą jau platesnio masto laivų vadovų parengimu. Stipendininkų skaičius įvairiuose kraštuose didėjo, 1938 metais jų buvo apie 70. Tai nepozantiskas skaičius, nes nežinurint to, kvalifikuoti jūrininkais esame ir dabar nepavydėtina skurdūs. Padėtis ne daug geresnė, dalinai todėl, kad užklupęs karas privertė daugelį nutraukti mokslą ir ieškotis kito užsiėmimo. Ypač prie to skatino Klaipėdos okupavimas, o dalinai ir tai, kad didelė dalis stipendininkų nevisai buvo to patikėjimo verti ir daugelis tik pagyveno smagiai svetur keletą metų, o paskui nuėjo kitur pragų ieškoti. Ta masė svetur išlaikomų žmonių kainavo didesnes sumas, tai buvo tikrai liuksusinis būdas prauginti jūrininkų. Gal kitoks anto metu ir nebūvo įmanomas, tačiau būdas pats iš savęs yra nevykęs daugeliu atžvilgiu.

Svetur negalima siūsti mokytis labai jauni, kol jie reikalingi šeimos globos ir auklėjimo, nes jie tuoj atsiduria svetimoj aplinkumoj, kame ir suaugęs nevisada įstengia orientuotis ir pakliūna į demoralizuojančias aplinkybes, kita vertus, siūsti subrendusius, nepasiekiamą reikiamo mokslumo.

Į daugumą užsienio jūrų mokyklų priimama su maždaug lietuviškos vidurinės mokyklos keturių klasių iššimokslinimu ir jaunuoliui būtų laiko gailinimasis baigus gimnaziją stoti į jūrų mokyklą, kai jis jau gali pradėti mokytis universitete; kita vertus, yra žalinga atiduoti svetimam mokslui jaunuolį tik pradėjusį intelektualiai plėtotis, nes ši stadija priklauso tautinei mokyklai, kokios rūšies ta mokykla bebūtų. Tarp kvalifikuotų mūsų jūrininkų metais labai į akis jų perdėtas praktiškumas ir pernelyg ribotas profesinis susinteresavimas. Žiūrį pirmiausiai, kiek jiems asmeniškai apsimoka. Ir suprantama, kas gi galėjo puoseletį juose lietuvišką valstybiškumą, kai vyko jų intelektualinis brendimas, ar mokslas Suomijoje, Italijoje, ar Belgijoje, ar Latvijoje, ypač kai jau įpratę būti apmokami net tada, kai dar tebesimokė ir kai dauguma jų kraštų toll gražu nėra aukštos moralės paveikslas. Neatsitiktinai šiandien lengviau prisiprašyti prie darbo yra tuos, kurie niekada valstybinėm stipendijom nesinaudojo.

Išskeltina ir tai, jog mokymas turį vykti

derinant prie esamos krašte laivininkystės krypties ir sistemos. Todėl susidaro tokie ryškūs skirtumai kiekvieno krašto jūrų mokyklose. Tos charakteringos laivininkystės sistemos išplaukia iš vietinių sąlygų, kurias formuoja įstatymavystė, tautos polinkiai, geografinė padėtis ir daugelis kitų faktorių. Ji išsidirba su laiku ir yra tartum tikslus veiklos planas. Viso to pas mus dar nebūvo bet ir išsidirbtį jam sąlygos buvo neįmanomos, nes viskam svarbiausias veiksnys yra žmogus, o pas mus jis buvo pušiau latvis, pusiau suomiis, pusiau prancūzas, žiūrint kur buvo pasiūstas mokytiis, ir čia nieko negalima kaltinti, nes tame amžiuje per daug priimama „už grynus“ be kritikos ir atsijojimo.

Toks mokymas ištraukdavo iš krašto kas metal didelę sumą deivų. Turint savą mokyklą mokymas tris kart didesnio skaičiaus būtų atsiejęs dvigubai pigiau. Savoje mokykloje nebūtume per daug saistomi ir skaičiaus, gi pradedančiųjų turi būti daug daugiau, negu numatoma būsiant reikalinga, nes nė vienoj mokykloj ir nė vienoj profesioj tiek nebuvėjęs, kiek šioje.

Šis balansas nėra džiuginantis, bet niekas negrįcys, jog tai graži pradžia. Prie to dar galime pridėti aktyvą dabartinės Lietuvių Jūrų Mokyklos Flensburge. Ji veikia jau antrus mokslo metus. Pirmųjų metų pabaigoj išleido dešimt antrųjų šturmanų, penkis trečiuosius mechanikus, penkis šiporius ir keturius mašinių asistentus. Tas skaičius po antrųjų mokslo metų bus gerokai išplėstas ir jei žūrėti tik skaičių, tai galima būtų džiaugtis, nes tokio gausaus jūrininkų prieauglio kas metai mes niekad neturėjome. Tačiau per didelės viltys čia būtų per ankstyvos, nes dalis tų mokinių ir žemesniu laipsnių diplomų savininkai yra be plaukiavimo, nors ir su geru iššimokslinimu. Jiems dar prieš akis ilga ir sunki jūreivių ir kūrų praktika, kuri bent pusę jų „nudžiiovins“. Tačiau jei bent pusę jų jūroj pasilikis, tai šį mokyklą, kuri lietuviškai visuomenei beveik nieko nekainuoja, bus bent dalinai sustabdžiusi tos žalingos spragos didėjimą. Išiliejęs jaunimas bus naudinga paspartis šalia senųjų praktiškumo. Tuo tarpu nėra pagrindo abejoti, jog jų daugiau nei pusė prie jūros galutinai pripas, nes geroka dalis yra visų vėjų jūrose išmėginti.

P. Mažeika

Atitaisymas su prierašu

Mano „Vilniaus Universitete 1940—1941 metais „Minties“ nr. 108 vietoje „Pilsudskis atidavė Vilniuje lenkišką... universitetą“ turi būti: „...atidarė...“ (ir t. t.).

Nr. 110 viet. „Vilniaus reikalai Amerikos lietuviai“ turi būti: „Vilniaus reikalai Amerikos Lietuvoje“. Nr. 110 viet. „atsibūdančių ir didėjančių lietuvių antisemitizmą ir pasipiktinimą“ turi būti: „kylantį lietuvių visuomenėje pasipiktinimą, bevirštantį kitiems antisemitizmu“. Kiek toliau viet. (lietuvių partiečiai)... jausdami ir mylėdami priešingą tarybinei santvarkai savo tautiečių nusistatymą“ turį būti: „...jausdami ir matydami...“ (ir t. t.) Dar toliau viet. (prezencijų), „kurių pagrinde dažniausiai buvo ne tos ar kitos tautybės paties skundiko... reikalas“ turi būti: „...ne tos ar kitos tautybės, tik paties skundiko... reikalas“. Straipsnio pabaigoje viet. „rektorius atsilaikė Partijoje, kuriam pareiškė“ turi būti: „...kuri pareiškė“, ir viet. „ypatingai komjaunuolių ir bendrai jaunuomenės besitri-

nančioje Partijoje arba „komsomole“ turi būti: „ypatingai besitrišančioje partiečių turpe komjaunuolių jaunuomenėje arba „komsomole“.

Naudodamasis proga, atkreipsiu skaitytojų dėmesį į tai, jog „Mintyje“ dabar spausdinamą straipsnį rašiau svetimiams ir net ne lietuvių kalba. Lietuviškai išvertė malonėtas tautietis B-tis, kurio vertimą negavau pilnai įtikslinti ir net stiliškai įsavinti, tad ne tik dėl paprastų spaudos apsirikimų, bet ir dėl to tenka ir gal dar teks vieną kitą dalykėlių atitaisyti išlyginti, mažoziusis paliekant patiems skaitytojams pataisyti. Svetimieš (originalu) rašytame straipsnyje, suprantama, yra patiekta ir tokių dalykų, kurie lietuviams skaitytojams visiems yra žinomi, bet jų įvertimo nebebrūkiau ir neperdirbinauju. Iš viso spausdinu šį savo dalyką iš reikalo, visuomenėi jį suprastadamas, nesisatydamas sau kokių literatinių tikslų.

M. Biržiška

VILNIAUS UNIVERSITETAS...

diena. „Kaip prieš 35 metus po lietaus užstojo gražios ir giedrios dienos, taip ir ši niūri ir šalta diena turės užleisti vietą ateinančių dienų giedrai“. Tad „teguil kas gyvas nestoja vilties (poeto žodžiais), tegu jaunimas ir šiandien galvų nenuleidžia, kad ir stovi be skėčių kaip šlapios vištos po lietuvių ir tegu kantriai, labai kantriai žūrį ir dangų, ar tik negiedrėja“, užbaigė rektorius, palydimas gerai jį supratuio jaunimo katutėmis.

Dar karščiau plota studentų tautinių šokių grupės koncerte, kai šokiui besibaigiant, šokėjos atsiskuko veidu į sieną, kas bėrōds atitiko šoko reikalavimą, ir padarė mandagų ir gražų atsivėlinimo revęransą, mosuodamos dar įvairiaspalvėmis skepetaitėmis; sienoje kabėjo Lenino ir Stalino portretai. Mieste ėmus plačiai apie tai kalbėti, rektorius iššaukė sakominguosius koncerto rengėjus ir griežtai uždraudė šokias neatsargias inscenizacijas.

Dėl savo padėties nedalyvaudamas politiniame savo tautos ir savo jaunimo darbe, rektorius nenuleido nuo jaunimo eikių ir prireikus užbėgdavo kiek galėdamas neapgalvotiems ir pavojingiems besikračiuojančių savo auklėtinių žygiams. Stebėjo juos ir Kopylovas iš savo patikimaisiais. NKVD sekė visą tautą ir visą kraštą. Neuzilgo prasidėjo suėmimai, palietė ir Universitetą. Čia viena, čia kita diena iš universiteto raštines NKVD buvo išvedami paskiri tarnautojai arba tarnautojos, o privačiuose namuose ir Akademiniuose Namuose buvo suimami studentai. Tuo būdu dingo studentų choro ir tautinių šokių ansamblio seniūnas Gudūnas, gal būt, net dėl ano savo šokėjų atsivėlinamojo nusilenkimo. NKVD agentai sukinešoj universiteto koridoriuose, seminaruose ir laboratorijose, įlisdavo į profesorų kabinetus, kur studentai laikydavo užskaitas ir egzaminus. Jaunimas nustojo nakvojes namie, keliaudavo iš vienos vietos į kita, ėmė vengti universiteto, net visiškai atsiskydamas nuo įskaitų ir egzaminų, arba laikė juos privačiuose profesorų butuose.

Vis dėl to semestras ėjo prie galo be didesnių sukrėtimų. Fakultetuose buvo ruošiamasi paskutiniam priešatstoginiam darbui profesorų iššimokslinimui ir mokyklās. Profesoriai buvo siunčiami išaiškinti baigiantiems mokyklās abiturientams paskiriu universiteto mokslo specialybių uždavinius ir studijų savybes, kad stodami universitetan rimčiau, labiau apgalvotai rinkytųsi sau fakultetą ir būsimąsias studijas. Tuo pat betgi metu ėmė sklīsti neaiškūs gandai apie partinių organizacijų surašinėjimą tų asmenų, kurie turėšią būti išvežti Rusijon. Klāusiamai dėl tų gandų tikrumo partiečiai išsiginėdavo arba išsikusinėdavo nieko nežina, o garsusis Liūdas Gira, Lietuvos visuomenės laikomas sovietams parsidavėliu, ramino, kad būsiančios išvežtos tiktai „Vilniaus kurvos...“ Krito į akis geležinkelų stotyse didesnis vaگونų finkimas, nesuprantamas vietas geležinkeliečiams, bet jų viršinių-rusų tvirtinimas, paslaptiniai — bėmaž į ausi — šnabždomų, vagonai esą čia rengiami laukiant susidūrimo

so vokiečiais, kas lyg ir pasitvirtindavo iš žinių ateinančių iš Vokietijos. Qatvėse pasirodė daugybė tik atvežtųjų enkavedistų, mėlynai aprengtų kaip seniau caro žandarai („sinjėmūdiry“), kurių atvykima sunku buvo aiškinti karo artumu.

Ir štai birželio 14 ir 15 d. visoje Lietuvoje prasidėjo masiniai suėmimai. Per 40.000 asmenų — vyrų ir moterų, suaugusių ir vaikų — sugrūstā į prekinius vagonus, ir prasidėjo vežimas TSRS gilumon.

Vilniaus Universitetas, kaip skirtas kitai išvežimo partijai, kuri turėjo būti išvežta birželio pabaigoje pabaigus tvarkytis su pirmąja partija šiuo tarpu mažai tenukentėjo. Buvo išvežti keli buvę Vilniaus Universiteto profesoriai, keli administracijos tarnautojai ir kiek studentų. Tačiau bemaž kiekvienas studentas išvežtųjų lietuvių tarpe nustojo savo artimųjų arba tolimųjų giminių. Jaunimas nebelaukė ramiai tolimesnių suėmimų, tad naudodamiesi šiltu oru, tuojau susisilėpė miškuose apsiginkluodami, kuo kas galėjo, kad prireikus jėgą pasipriešintų. Universitete visuomenė ypatingai pasipiktino profesoriais Kuznecovu ir Bulnū, kurie, kaip partiečiai, aktyviai dalyvavo suėmimuose. Tokio dalyko Vilniaus Universiteto istorija kaip ir nežinojo, nes paprastai jo profesoriai maskolių būdavo suimami, bet ne patys ką suimdavo, išskirian suniekėjusį tu universiteto rektorį Pellkana, 1831 m. jaunimo už tai lazdomis apdaužyta.

Vagonų dalis su suimtaisiais tebestovėjo dar Vilniaus stotyje, kai enkavedistai ėmė kratyti priemėsčio miškus, ieškodami „pabėgėlių“. Jau ir universiteto mokslo personalas pradėjo naktinį bastymsi iš buto į butą, o ir dienos metu kiek galėdamas vengė universiteto Rūmų, kai birželio mėn. 22 d. 6 val. ryto per radiją, o kiek vėliau iš mesty ant miesto bombų Vilnius sužinojo, jog prasidėjo rusų — vokiečių karas. Dvejų dienų bėgje išnyko enkavedistai, partiečiai, priešakyje su drg. Baltruška, pirmiausiai vežančiu savo buto baldus, komisarai ir komjaunuoliai su Kuznecovu ir Bulnū drauge. Drg. Bulovas liko ir jam nė plaukas nuo galvos nenukrito tik turėjo palikti universitetą. Taip pat buvo pašalinti panaikintos marksizmo — leninizmo ir kelių kitų katedrų dėstytojai ir asistentai, kurie dažniausiai patys suprato savo dalyvavimo Akademiniame darbe laikinuma arba savo pasisakymais bolševikmetę, ne visados nuosirdžiais, buvo sukėle prieš save lietuvių visuomenę. Dvi nakti profesūra, studentija ir šiaip vilniečiai praleido bomboms krentant. Universiteto Rūmų slėptuvėse vienu laiku slėpėsi komjaunuoliai ir partizanai, o birželio 24 d. iš rytų Vilnių užėmė vokiečių kariuomenė. Prasidėjo vokiečių okupacija.

Melbeke (prie Lūneburgo), Vokietijoje 1945. VII. 11 — 1945. VII. 24

15

Europinio masto posukis

(Atkelta iš 2 pusl.)

našysčių sričiai, todėl geriau palaukime. Ar ateinančiomis savaitėmis ir mėnesiais nebūs išprovokuota kruvinų Haufių su „separatistais“ ar kitokių aštresnių vidaus socialinių kovų, taip pat dar nespėlosimė. Viena tik aišku, kad jei prieš porą ar dar pusantūrą metų Thorezo draugai būtų sugalvoję nusirašyti savo sterblėn nunokulsi kraušė; mažai kas būtų buvę pajėgūs tą sukūlydyti. Šiandien gi tokie užsiėjimai būtų apgaulinga iluzija, nes disciplinuotos, pastikinktos, energingos ir atkaklios antidestrukcinės jėgos stovi išrikiavusios. Jeigu anuomet Thorezo draugai delsė tik dėl to, kad nesusukėtų perankstyvo ermyderio visoje Vakarų Europoje, tai šiandien nebėliko nė gramų svyravimams, kad išprovokuotais ermyderis galėtų blogai pasibaigti 90 sukėlėjams. Štai kur norėtūsi žūrėti tų paprastų savivaldybinių rinkimų europinę reikšmę.

Įdomesnio rytojaus belaukiant

Būtų dar daugybė kitų reikšmingų požirčių, bet negi visa iš karto išminėsi. Mano galva, svarbiausius būtų gal tas reikškinys, kurį tektų kiek paradoksiškai pavadinti, būtent: — į Vakarų Europą pradeda grįžti, atbusti ir laikmečiui deramomis formomis ima kristalizuotis Vakarų Europos civilizacijos sąmonė. Mes, „rytiečiai“, dėka savo patyrimo, daug daugiau supratome. Viskas mums buvo daug aiškiau. Kvėpuodami šios atmosferos košmarą, kiauiai permatėme marą... Bet tai be galo nelengvai davėsi vakariečiams, nepajęgiantiems išsivaduoti iš stačiai grūozdiškų iluzijų...

Ir štai vakarų Europos pačio didžiausio

pusiasalio visuomenė pradėda svuktį: — su kuo, už ką ir kaip! Ji nori surasti valdymo šė formās, kurios apsaugotų ją „kuhhandelio“ paralyžiaus. Ji ima suprasti, kas gresia čia pat, visai Europai ir žmoniā. Ji išsiblaivo nuo centralizuotos demagogijos, raudono vyno kvailiū, suidiotėjimo, baimės, grasinimų. Ji nebetijō „amerikoniško imperializmo“, nes ji savo dvasioje pajuto jėgą pasipriešinti kitiškiam imperializmui.

Belgrāde kominforno terminalis tarjant, de Gaulle sąjūdis sieks parduoti Prancūzijā USA kapitalistams ir imperialistams (!). Pats de Gaulle gi sąjungęs aplink save visā reakcijā ir visus antidemokratinis elementus (!)...

Taip, rodos, čia yra tiesos. Prancūzų tautos sambūris yra reakcija, valinga ir ryžtinga reakcija, — ir pirmiausia prieš naminės belgrādiškos destrukcijos akcijai! Jei reikalas elty tik apie vardus, tai šis vardas šiuo atveju yra tinkamas. Bet tai tik pradžia ir kažin ar tai tik pusiaukelė. RPF yra akcija ir jis visas tebėra akcije. Sakoma, jo silpnybė kad jis apibūrė ne vien nepartinis patrijotas, bet ir daugelio merdėjančių ar tik emerisikų partijų a'la MRP, nariūs. Jo politinės chemijos procesas yra vos prasidėjęs. Kalbant hegeliškai, jis išryškino tezes ir antitezes. Sintezė priklauso rytdienai. Lauktina, kad jis būd imi, — patiems prancūzams, o ir mums lietuviams, kuriuos net ir po Unroo patalais naktimis dar kankindavo politika vimo alstros.

Bet apie tai kada nors vėliau, kai daviniai jau bus ant dēlo.

Paryžius, 1947. X. 22.

Brōnys Raila.

DIDŽIULIS LIETUVIŲ PARADAS BALTIMORĖJE

ANTROJO PASAULINIO KARO DALYVIŲ PAGERBIMAS * IŠ BALTIMORĖS KARE DALYVAVO 581 LIETUVIS IR 19 ŽUVO KOVOSE * AUKŠTI SVEČIAI IŠKILMĖSE IR PAMINKLINĖS LENTOS ATIDENGIMAS

Mus informuoja, kad rugsėjo mėn. 28 d. Baltimorėje buvo toks lietuvių paradas, kokio Baltimorės dar nebuvo mačiusi. Tą dieną Baltimorės lietuvių pagerbė antrojo pasaulinio karo dalyvių lietuvius ir jų garbei Sv. Alfonso bažnyčios sienoje atidengė paminklinę lentą. Toje lentoje surašyti 581 lietuvių pavardės, dalyvavusių antrajame pasauliniame kare. 19 iš jų įvairiuose karo laukuose žuvo kovodami už Ameriką ir pasaulio laisvę.

Iškilmės buvo ypatingai gerai paruoštos ir jomis daug pasitarnauta Lietuvos klausimo iškilimui. Į iškilmes buvo sukviesta daug visuomenės, kurios tarpe buvo vyskupas Shehan, miesto burmistras D'Alessandro, kariuomenės ir visuomeninių organizacijų aukšti atstovai. Bet duokime žodį iškilmes dalyvavusiam. Rašo: „Iškilmės tęsė visą dieną. Ryta buvo iškilmingos mišios už žuvusius antrajame pasauliniame kare. Čia ypatingai daug dalyvavo karių motinų. Po pamaldų, 13 val. prasidėjo paradas iš Lietuvos salės per miestą. Parada vedė pulk. O'Connell įdomas baltu žirgu. Po pulkininko, karinėmis mašinomis važiuo miesto burmistras, lietuvių kun. Mendelis, sausumos, oro ir laivyno kariuomenės atstovai. Po jų ejo antrojo pasaulinio karo veteranai-vyrai ir merginos, karių motinos, legionieriai, organizacijos, mokiniai. Paradą nusitęsė didžiule eile. Jį lydėjo eilė orkestrų, pulkas vėlavų ir įvairiaspalvių kaspinų. Visas paradas susirinko prie Sv. Alfonso bažnyčios, kur įvyko paminklinės lentos atidengimas. Atidengimo iškilmės buvo pradėtos Amerikos ir Lietuvos himnais. Invokaciją atliko kun. majoras J. Keidošius, šio karo dalyvis. Po jo įžanginę kalbą pasakė vys-

kupas Shehan, pasmerkdamas sovietų okupaciją ir užtardamas Lietuvą. Miesto majoras D'Alessandro, kaip ir visada, pasisakė už Lietuvos išlaisvinimą. J. Kajeckas, Lietuvos Pasiuntinio P. Zadeikio ir savo vardu pareiškė pagarbą kovojusiems šiame kare ir nušvietė dabartinę sunkią Lietuvos padėtį. Jis kalbėjo angliškai ir lietuviškai. Buvo ir kitų kalbėtojų, kurių visi išskėlė reikalą gelbėti iš vergijos Lietuvą ir padėti tremtiniams.

Garbės lentą atidengė mažametis Juozas Geležė, kurio tėvas šiame kare žuvo.

Lentą atidengiant buvo saliuotuota šūvių salvėmis. Po lentos atidengimo, ją pašventino ir kun. Mendelis padėjo visiems prisidėjusiems prie šios reikšmingos šventės surengimo.

Sąryšyje su tokia gražia karo dalyvių pagerbimo švente, jau iš eilės Amerikos miestų pasigirdo pasiūlymai, kad ir jiems reikia panašias šventes surengti ir iškelti į viešumą, kiek šiame kare dalyvavo lietuvių ir kiek sudėjo aukų gelbėjami pasaulį iš vergijos. Mes tik linkėtume, kad tai įvyktų.

B. Audra.

Iš Lietuvos:

Partizanų metodai

S. m. kovo mėn. lietuvių partizanai su lenkų partizanais užpuolė Cipliškių (Seinu ap.) policijos būstinę ir valsčių. Užėmė palaikę apie 4 val., aukų neturėjo, pasiėmė kas reikalinga ir pasitraukė. Lenkų policistus partizanai surinko, atsivėžė į polic. būstą, nuginklavo, paėmė drabužius ir paleido. Pusbrolis Vytautas pasakojo man, kad 1946 m. geg. birželio mėn. Lietuvos partizanai prie Kalniškių puolė sovietų NKVD ir istrebitilių dalinius. Toje vietovėje buvo nemenkas partizanų dalinys, kurie narsiai gynėsi ir pasitraukė su mažais nuostoliais. Sovietai ten turėjo didelių nuostolių.

1946 m. pabaigoje Lietuvoje Sangrūdės ir Bėdviečio valsč., Lazdijų aps., apylinkėse slapstėsi nedidelis liet. partizanų dalinys. Partizanų dalinio vadas buvo apsirėngęs sovietų ltn. uniforma ir sužinojęs, kad sovietų kariuomenės ir istrebitilių dalinys atvažiuoja nuo Galinių km. jų gaudyti laukė su partizanais jų atvykstant. Sovietų kariuomenės ir istrebitilių dalinys atvyko rugėmės. Tuo momentu liet. partizanų vadas (persirėngęs rusų ltn. unif.) prisistatė sovietų atvykusio dalinio vadui, pareiškdamas kad jis atvykęs iš Sangrūdės su istrebitiliais jam pagalbon ir liepė jam su daliniu važiuoti prieš, o jis (liet. partizanų vadas) eis su daliniu iš kitos pusės. Kada pajudėjo sovietų dalinys, tada liet. part. vadas su savo vyrais atidengė ugnį ir sovietų dalinį sulikvidavo neturėdami savo nuostolių. (E)

PAPRTIZANAI TEISĖJŲ ROLĖJE

Iš vieno ūkininko Panevėžio ap. buvo paimita 60 ha ir paskirstyta tarp naujakurių.

Daugelis pastarųjų neturėjo nei sėklų žemėi apsiėti nei įrankių jai apdirbti. Buvęs savininkas pasiūlė apsiėti ir apdirbti su naujaisiais žemės valdytojais susijardamas 'dėl derliaus pasidalinimo. Kai atėjo laikas nuvalyti laukus, vietiniai komunistai ėmė kurstyti naujakurius, kad „buože“ nieko ne duotų. Ką kurie pasidavė kurstomi ir atsisakė nuo ankstyvesnio susitarimo. Atrėdė, kad bolševikams pasisekė sukirsinti ir suardyti žmonių sugyvenimą suskaldant į kovojančias „klases“. Apie nesusipratimą patyrė partizanai. Jie tuojau susaukė visų naujakurių susirinkimą ir paaiškino, kad susitarimų lauzymas yra okupuotą atneštas bolševikiškas metodas, bet Lietuvos įstatymų laikomas nusikaltimu. Naujakuriai visiškai paklausė, ir vėl ūkininkų vienybė sugrįžo. (E)

ŪKININKŲ KILNOJIMAS

Nors ūkininkas ilgaisiais išvertia su maistu, bet jau dabar yra ūkininkų, kurie badauja pilna šio žodžio prasme. Ūkininką sugriauna ne tik nuolatinės pyliavos ir egzekucijos, bet ir kilnojimas. Atsitinka, kad bolševikai atvažiuoja pas ūkininką ir prašė, kad jis per šešias valandas privalo iš jo valdomo ūkio išsikelti į kitame valsčiuje esamą tuščią ūkį. Pasiimti nieko neleidžiama. Į naują ūkį nusikėlęs ūkininkas ten dažniausiai nieko neranda, nes yra seniai apleistas iš jo pabėgusio, nužudyto ar ištrepto ūkininko. Naujas nusikėlęs ten nei pavalgyti iš ko neturi. Jis turi ubagauti pas kitus

Informacija Lietuvos užsienio pasų reikalu

Pasų prašymai iš Vokietijos į Gen. Konsulatą New York'e dar ir dabar užtrunka kelyje po du mėnesius ir daugiau, todėl svarbu, kad jie būtų taip paruošti, jog be papildomo susirašijimo būtų galima išduoti pasą. Dabar pasitaiko, kad atėjus pasų prašymo vykdymo eilei, atseit pasų išrašymui, paaiškėja įvairiausių trūkumų: pavardė dvejopai parašoma — anketoje vienu paprasčiau kitaip, vietoje dviejų atsiunčiama viena fotografija; dažnai anketoje nenurodoma gimimo data arba vieta, arba nurodoma taip, kad kyla rimtų abejonių. Pavyzdžiui, gimimo data kartais taip parašoma: 10. 11. 12., arba 10. 11. 1912. Kyla rimtų abejonių, ar tokia data yra 1912 m. lapkr. 10 d., ar 1912 m. spalio 11 d. Todėl mėnesių vardus prašome rašyti žodžiu (sausis, vasaris), arba romėniškais skaitmenimis, o tik metus ir mėnesių dienas arabiskais skaitmenimis.

Išvengimui nereikalingo pasų išdavimo užtesimo paduodame šias informacijas, kurias prašome galimai plačiau paskleisti tarp tremtinių per spaudą ir komitetus, kad kreipdamiesi su pasų prašymais ir mus jų laikytųsi:

- 1) Pasus Lietuvos piliečiams amerikiečių zonoje Vokietijoje ir Austrijoje išdavinė Lietuvos gen. Konsulatas New York'e; Lietuvos piliečiams britų zonoje Vokietijoje ir Austrijoje — Lietuvos Pasiuntinybė Londone; Lietuvos piliečiams prancūzų zonoje Vokietijoje ir Austrijoje — Lietuvos Konsulatas Chicagoje.
- 2) Kadangi tremtiniai dažniausiai neturi gimimo bei vedybų metrikų ištraukų arba su turimomis nenori skirtis, tai Gen. Konsulatui atsiunčiamos pasų prašymų anketos be lydimų dokumentų. Todėl ir pasų prašymų anketas prašome siųsti per vietinius lietuvių komitetus. Komitetų pirmininkai pareigojami per liudininkus ar dokumentus anketoje suteiktų žinių tikrumu įsitikinti ir tik po to rekomenduoti Gen. Konsulatui išduoti užsienio pasą. Prašytojo parašas anketoje ir taigi asmens tapatybę fotografijoje turi būti paliudyti lietuvių komitetų. Būtų gera, jeigu komitetai siųsdami anketas kartu rekomenduotų, kokių kelių pasus jiems geriausia pasiūsti. Prašymams be komitetų rekomendacijos, eigos nebūduoda, nebent kas iš konsulato pareigūnų prašytoją asmeniškai pažintų.
- 3) Išplandant anketas prašoma rašyti aiškiai ir išskaitomai, ypatingai vardus, pavardes, gimimo datas ir vietų pavadinimus. Moterų pavardės, šalia moteriškosios lyties, kaip pavyzdžiui, Senkuvienė, Senkutė, anketoje turi būti paduodamos ir vyriškąja lytimi, nes retesnių pavardžių tą nustatyti kartais būna sunku, o pasai išrašomi vyriškąja lytimi.
- 4) Niekas neturi teisės turėti dviejų Lietuvos užsienio pasų, todėl pasus gavusieji iš Lietuvos Gen. Konsulato Sveicarijoje ar Pasiuntinybės Londone naujų tegul nepraso. Jei kas turi Lietuvos užsienio pasą, išduotą įstaigos, kurios nepripažįsta sąjungininkai, tai prašydamas naujo mums turį tą senąjį pasą atsiųsti.
- 5) Gauti užsienio pasų vien tik vidaus pasų nurošų ir fotografijų neužtenka. Prie jų dar turi būti paties prašytojo išpldyta ir pasirašyta anketa.
- 6) Jungt. Amerikos Valstybėse, prisilaikant Lietuvos pasų mokesčių įstatymų, už pasus galiojančius iki dviejų metų imama 6 dol. (30 litų) konsularinis mokestis. Atsižvelgiant į toli ir kitas aplinkybes Europoje gyvenantiems išduodami pasai galiojantys ketveris metus, todėl atitinkamai ir konsularinis mokestis būtų 12 JAV dolerių. Kadangi oficialiai vokiečių markės kursas nustatytas 10 markių už dolerį, tai ir konsulato mokesčio tenka imti po 120 markių už pasą. Lietuvos Gen. Konsulatas New York'e pretenzių į mokesčių už pasus neturi, todėl visas už pasus Vokietijoje ir Austrijoje gautas pajamas paveda VLIK'ui. Ausižvelgiant į nepajėgumą mokėti, komitetų pirmininkai tą mokesčių gali sumažinti, arba visai nuo mokesčio atleisti.
- 7) Pasų anketos pirmoje eilėje turėtų turėti visas į pasą įrašyti reikalingas žinias. Tam tikslui galėtų būti reprodukuota Lietuvos Gen. Konsulato New York'e dabar vartojama užsienio pasų prašymo anketa, išmetus gal tik angliškąjį tekstą ir atitinkamai pertvarkius 22 paragrafą, atsižvelgiant į tą aplinkybę, kad tremtiniai dokumentų kaip ir neturi.
- 8) Jei kam nebūtinai tuojau reikalingas Lietuvos užsienio pasas, tai tegul nesiskubina kreiptis į Lietuvos Gen. Konsulatą New York'e. Tuo atveju pasus greičiau gaus tie, kuriems būtinai greitai jie reikalingi.

Tarptautinei parodai, ruošiamai JAV moterų organizacijų š. m. lapkričio mėn. 3—9 dienomis N. Yorke, latvių amatininkai jau yra pasiuntę — 11 lėlių, 29 odos dirbinių, tikinti ir tik po to rekomenduoti Gen. Konsulatui išduoti užsienio pasą. Prašytojo parašas anketoje ir taigi asmens tapatybę fotografijoje turi būti paliudyti lietuvių komitetų. Būtų gera, jeigu komitetai siųsdami anketas kartu rekomenduotų, kokių kelių pasus jiems geriausia pasiūsti. Prašymams be komitetų rekomendacijos, eigos nebūduoda, nebent kas iš konsulato pareigūnų prašytoją asmeniškai pažintų.

3) Išplandant anketas prašoma rašyti aiškiai ir išskaitomai, ypatingai vardus, pavardes, gimimo datas ir vietų pavadinimus. Moterų pavardės, šalia moteriškosios lyties, kaip pavyzdžiui, Senkuvienė, Senkutė, anketoje turi būti paduodamos ir vyriškąja lytimi, nes retesnių pavardžių tą nustatyti kartais būna sunku, o pasai išrašomi vyriškąja lytimi.

4) Niekas neturi teisės turėti dviejų Lietuvos užsienio pasų, todėl pasus gavusieji iš Lietuvos Gen. Konsulato Sveicarijoje ar Pasiuntinybės Londone naujų tegul nepraso. Jei kas turi Lietuvos užsienio pasą, išduotą įstaigos, kurios nepripažįsta sąjungininkai, tai prašydamas naujo mums turį tą senąjį pasą atsiųsti.

5) Gauti užsienio pasų vien tik vidaus pasų nurošų ir fotografijų neužtenka. Prie jų dar turi būti paties prašytojo išpldyta ir pasirašyta anketa.

6) Jungt. Amerikos Valstybėse, prisilaikant Lietuvos pasų mokesčių įstatymų, už pasus galiojančius iki dviejų metų imama 6 dol. (30 litų) konsularinis mokestis. Atsižvelgiant į toli ir kitas aplinkybes Europoje gyvenantiems išduodami pasai galiojantys ketveris metus, todėl atitinkamai ir konsularinis mokestis būtų 12 JAV dolerių. Kadangi oficialiai vokiečių markės kursas nustatytas 10 markių už dolerį, tai ir konsulato mokesčio tenka imti po 120 markių už pasą. Lietuvos Gen. Konsulatas New York'e pretenzių į mokesčių už pasus neturi, todėl visas už pasus Vokietijoje ir Austrijoje gautas pajamas paveda VLIK'ui. Ausižvelgiant į nepajėgumą mokėti, komitetų pirmininkai tą mokesčių gali sumažinti, arba visai nuo mokesčio atleisti.

7) Pasų anketos pirmoje eilėje turėtų turėti visas į pasą įrašyti reikalingas žinias. Tam tikslui galėtų būti reprodukuota Lietuvos Gen. Konsulato New York'e dabar vartojama užsienio pasų prašymo anketa, išmetus gal tik angliškąjį tekstą ir atitinkamai pertvarkius 22 paragrafą, atsižvelgiant į tą aplinkybę, kad tremtiniai dokumentų kaip ir neturi.

8) Jei kam nebūtinai tuojau reikalingas Lietuvos užsienio pasas, tai tegul nesiskubina kreiptis į Lietuvos Gen. Konsulatą New York'e. Tuo atveju pasus greičiau gaus tie, kuriems būtinai greitai jie reikalingi.

LIETUVOS GENERALINIS KONSULATAS
41 West 82nd Street,
New York 24, N. Y.

ATSIPRASAYMAS

Aš, Stasys Zymantas, nekaltai įtaręs p-lę Naujokaitę Birutę, viešai atsiprašau.

Stasys Zymantas
Dortstadt, 1947 m. spalio mėn. 21 d.

Kaimynų gyvenimo vaizdai

KALAKUTO MESA BE KAULŲ EUROPOS TREMTINIAMS

„Latvišu Zinas“ cituoja Vašingtono laikraščio „Times Herald“ rugsėjo 9 d. straipsnį su intriguojančių dipukams užvardinimu „UNRRA siuntė badaujančiams kalakuto mėsa be kaulų“.

Straipsnyje sakoma, kad vienas iš paskutiniųjų UNRRAos žygių prieš baigiant savo kadenciją, buvęs užpirkimas 14.049.379 svarų kalakutienos ir vištienos badaujančiams Europos tremtiniams. Skubant išleisti savo išteklių lūkius, UNRRA dar birželio 25 d. pasiuntusi karo medžiagų likučių administracijai čekį 35.259.635 dolerių vertės už konservus ir kitus maisto produktus, jų tarpe ir už 19.542.487 svarų bekono. Be šių gėrybių tuo pačiu užpirkimu gauta dar apie 16,5 mil. svarų saldumynų, 35 milijonai svarų konservuotos mėsos, 3,3 mil. svarų figų ir slyvų pudingo ir 12 mil. svarų marmeladų.

Visą tai konstantavę kongreso paskirti revizoriai, kuriems buvo pavesta susipažinti su tos organizacijos išlaidomis, kurios amerikūnų mokesčių mokėtojams kainavę arti 2 milijardų dolerių! Patikrinta taip pat 2 JAV kariuomenės ir laivyno maisto atsargų pardavimo atvejai. Šios atsargos savo laiku kainavę 294.500.948 dolerių, gi UNRRA visa tai gavusi už 135 mil. dolerių, tuo būdu amerikūnų mokesčių mokėtojams vėl nustoiant 159 mil. dolerių. Straipsnio autorius Villard Edvard pažymi, kad kongreso revizoriai pamiršę pažymėti, ar buvo tikslinga pirkti už 1,06 dol. svarą kalakutienos ir vištienos karo nuniokotos Europos badaujančiams. Vis tik, jie konstantavę, kad užpirkimas 100 mil. kariskų maisto pakietų buvęs racionališkas reikalas...

Stai ir matome, kokia gera buvo UNRRA ir kokiais skanėstais ji mus vaišino! Jei kas iš DP turėjo laimės ragauti tos unriškos kalakutienos, gyvens amžinu dėkingumu, o kas ne, te nenusimenie — yra dar PCIRO!

TREMTINIŲ DARBŲ PARODOS

Tarptautinei parodai, ruošiamai JAV moterų organizacijų š. m. lapkričio mėn. 3—9 dienomis N. Yorke, latvių amatininkai jau yra pasiuntę — 11 lėlių, 29 odos dirbinių,

13 medžio raizinių, 24 keramikos išdirbinių ir 23 audinius. Tokios parodos ruošiamos kasmet ir jos gausiai lankomos amerikūnų visuomenės. Toje parodoje latviai savo tremtyje sukurtus darbus reprezentuosis pirmą kartą.

Lapkričio mėn. numatoma taip pat surengti PCIRO Ludvigsburgo rajono tremtinių darbų paroda. Pradžioje buvę manoma šią parodą surengti Ludvigsburge, tačiau kad suteikus galimybę platesniems amerikūnų ir vokiečių sluoksniams susipažinti su tremtinių darbais, parodai vieta pasirinkta Württembergo sostinė Stuttgartas. Paroda vyks pilies rūmuose. Parodai ruošiasi baltų tautų tremtiniai, ukrainiečiai ir lenkai. Žydai ir armenai nuo dalyvavimo atsisakė.

— pms —

LATVIŲ ŽURNALISTAI PASISAKO UZ ARTIMESNĮ BENDRADARBIAVIMĄ SU KAIMYNAIS

S. m. spalio mėn. Esslingene buvo susirinkę latvių spaudos darbuotojai, tikslu aptarti aktualius klausimus, susijusius su tremties spaudos darbu. Siame susirinkime, tarp kita ko, buvo nutarta principu prisijungti Tarptautinei laisvų žurnalistų Sąjungai, kuri numatyta steigti JAV, D. Britanijos ir Prancūzijos žurnalistų iniciatyva.

Profesinių kvalifikacijų gilinimo ir tobulinimo sumetimais, latvių žurnalistai numato rengti reguliarius susirinkimus, kuriuose paskaitų ir diskusijų formoje būtų nagrinėjami žurnalistikos klausimai. Vienbalsiai priarta žurnalistų vadovybės iniciatyvai, prašyti Latvių Centrinio Komiteto rengti reguliarias spaudos konferencijas, kuriose be oficialių spaudos atstovų, dalyvautų ir šiaip visuomenės veikėjai. Tuo būdu norima pasitarnauti autoritetingos informacijos tiekimui ir išvengti klaidingų, iškraipytų ir prieštaraujančių žinių pasirodymo spaudoje. Taip pat nutarta ateityje artimiau bendradarbiauti su lietuvių ir estų žurnalistais.

APIE GEN. ČERNIŲ

Sveicarų laikraštis „Die Tat“ praneša iš Londono: Farmeriui L. R. Lorwall, Wiemtentend lourt, jo bernas jam visą laiką sudarė keistą išpūdį. Dabar jis sužinojo priežastį. Būtent, nustatyta, kad jo bernas esąs Jonas Černius, buvęs Lietuvos ministeris pirmininkas ir Lietuvos kariuomenės generalinio štabo viršininkas. Jis turėjęs savo tėvynėje du dvarus, esąs diplomuotas inžinierius ir mokąs septynias kalbas. Kaip ūkininko bernas jis dabar uždirba per savaitę 2 svarus, 12 šilingų ir 6 pensus, o jo žmona kaip tarnaitė 2 svarus ir sūnus kaip paprastas darbininkas 25 šilingus per savaitę. „Taciau, pareiškęs Černius, mes visi dėl to esame laimingi, kad galime kartu gyventi ir praėjo koncentracijos lagerio dienos“.

„Nouvelle de France“ prie panašios informacijos apie gen. Černių deda tokią pastabą: Tiek daug valkatų karo metu pasidarė turtuoliais ir dykaduoniais, kad pusiausvyrai atstatyti keletas didžiūnų turėjo užimti anų vietą“. (E).

PRANESIMAS

Dėl redakcijos neapsižiūrėjimo š. m. „Minties“ Nr. 119 buvo įdėtas skelbimas dėl Juozo Pronskaus radijo aparato gražinimo.

Redakcija apgailestaudama šį įvykį praneša, kad ateityje jokių skelbimų, liečiančių asmeniškus ginčus, nedės.

Redakcija

MINTIS

„The Thought“ Lithuanian Newspaper Authorized by Headquarters European Command Civil Affairs Division * Appears 3 times weekly * Editor — in — Chief and authorised licensee: J. Vasaitis * Printed by Druckerei- und Verlagsgenossenschaft e.G.m.b.H., Memmingen

Vyr. Redaktorius — leidėjas J. Vasaitis
Redaktorai Henr. Zemelis ir Vl. Balsys
Leista Vyr. JAV kariuomenės būstinės Europoje * Laikraštis išėina antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais * Prenumerata mėn. RM. 10.—, atskiras numeris RM. 1.— * Prenumerata į JAV ir Angliją su persiuntimo išlaidomis RM. 15.— mėn. Einam. sąskaita Volksbank Memmingen, e.G.m.b.H. Nr. 9149—ir Postscheckkonto München 14 210.
Adresas: „MINTIS“, (13b) Memmingen, Schranneplatz 6. Laiškams: Memmingen, Postfach 110.

Redakcija nesunaudotų rankraščių nesaugo * Honoraras mokamas tik nuolatiniams bendradarbiams iš anksto susitarus * Pirmamam skelbimai, tik iš anksto už juos apmokėjus * Skelbimai iki 10 petito eilučių RM. 20.—, toliau už kiekvieną eilutę po RM. 150.— Redakcijos ir administracijos kalbamos valandos kasdien, išskyrus šventadienius 9—12 val. ir 14—17 val. * Red. ir administracijos telef. Nr. 2677.



PO EUROPOS SPORTO AIKSTES

Paskutiniuoju laiku smarkiai reikėsi tenisininkai. Buvo išaiškintas Daviso taurės nugalėtojas. Wimbledon triumo dienas atšventė JAV atstovai, nesulaukę rimtesnio pasipriešinimo ir nuskaibė visus meistrų vardus. Tik mišriam dvejetė išterpė vienas australas. Europiečių elito atstovai, praeitų metų Wimbledono meistris Petre (Prancūzija), kaiarankis Drobny (Čekoslovakija), švedas Johansson ir tt. turėjo pasitenkinti labai kukliomis vietomis. Po mėgėjų, Wimbledon žaidė profesionalai. Čia taip pat buvo pranašesni JAV žaidikai. Vyrų vienete meistris varda iškovojė Budge, o iš moterų pirmąją išėjo Betz. Dar pavasarį Betz buvo mėgėjų tarpe ir jai bežaidžiant Monte Carlo, JAV teniso sąjungos telegrama ją išskėlė į profesionalų stovyklą. Tapusi profesionalė prieš savo norą, Betz nenusiminė ir, atrodo, naujose sąlygose ne taip jau blogai jaučiasi. Po Wimbledon, daug užsieniečių dalyvavo tarptautinėse Prancūzijos pirmenybėse. Seimininkai čia didesnio vaidmens neturėjo — baiginiuose žaidimuose nesimatė nė vieno prancūzo. Vyrų vienetas atiteko vengriui Asboth. Antrą vietą užėmė pietų afrikietis Sturgess. Moterų grupėje pirmavo amerikietės Todd, Hardt, Brough. Žaidė ir nevystanti lenkė Jerdzewska, kuri su partneriu Caralulis (Rūmunija) istengė iskovoti 1 mišraus dvejeto baigmę, kur pralaimėjo prieš pietų afrikiečių porą Summers Sturgess. Naujasis tarptautinis Prancūzijos meistris, Asbeth, tenisą pradėjo žaisti jau 10-ties metų amžiaus, 1939 m. jis dirbo su prancūzu Cochet. Iškilmingaisiais visais laikais tenisininku Asbotho laiko amerikietis Budge (dabar profesionalas). Per šias pirmenybes Asboth tėra pralaimėjęs tik vieną setą (prieš Petrą). Jei dar pavasarį pirmuoju žaidiku Europoje buvo laikomas Drobny, tai dabar visų dėmesys krypstą į Asboth. Prancūzai po eilės nesėkmių yra rimtai susirūpinę savo prieaužiu, nes senieji žūlai, Petra, Bernard, Pelizza, Destreman, Borotra, jau gerokai smukę. Daugiau vilčių teikia tik Abdesalem (S. Afrika). Rūpinamasi prisiauginyti jaunųjų žaidikų, pradėdant 14—16 m.

gai, užėmė Mac Donald Barley, šiemet ne kartą 100 m. prabėgęs per 10,3 (pakartotas Europos rekordas). Turi anglai ir daugiau pažymėtinų pagėjų: 400 m Rearden; 800 m White; 110 m kliūtiniam senasis Finlay dar gali prabėgti per 14,6; 400 m kliūtiniam ir į toli Whittle; į aukštį juodasis princas Adedoyin ir kt. Zada pasireikšti veteranas Brown (800 m) ir kol kas negaluojas Wooderson. Abu paskutiniai dabar yra persirėję 30 metų slenkstį (turi po 33 metus), bet dar tikisi, kad nėra perseni tarti savo svarų žodį olimpijadoje. Olandai daug tikisi iš Slikhuis, kuris yra susikaupęs dviem tikslams: 5000 m ir 3000 m su kliūtimis. 5000 m nuotolyje Slikhuis turi rimtą varžovą Zatopek (Čekoslovakija ir suomį Heino, kurio forma paskutiniuoju laiku, tiesa, gerokai nepastovi. Rugsėjo mėn. Slikhuis vyksta į Helsinkį ir ten 3000 m bėgs prieš Heino. Olando nuomone, tai bus pati įdomiausioji dvikovė. Svedų stiprybė yra vidutiniai nuotoliai — Strand neseniai 1500 m pakartojė Haegg pasaulio rekordą 3.43,0 ir tikisi tą laiką nuspausti iki 3.41,0. Prieš savaitę švedai pagerino 4x1500 m pasaulio rekordą. Gelfe I. F. komanda (Aberg, Bengtsson, Berkvist, Eriksson) sia. estafetė prabėgo per 15.34,7. Senoji rekordinė pasekmė buvo 15.38,6 iš 1945 metų. Tąsų bėgo Malmoe A. L. (Strisberg, Jakobsson, Strand, Haegg). Sudarius Svedijos rinktinę, aišku, ši rekorda būtų galima dar pagerinti. Bet ir šiaip kiekvieno iš naujų rekordininkų laikas yra 3.53,7. Kaip švedai yra pranašūs, galima spręsti iš to, kad šios estafetės Prancūzijos rekordas yra tik 16.09,3. Puikiomis pasekmėmis pradijuoja dabar Europoje visę JAV lengvatlečiai. Juodasis bėgikas Dillard startuoja ne tik savo įprastinėje rungty (110 m kliūtimis), bet ir 100 bei 200 m. Pzv., Oslo Dillard laimėjo 200 m per 21,0. Rutulį amerikietis Gordien nustūmė 16,19 ir diska numetė 54,40. Kita amerikiečių lengvatlečių grupė buvo pasukusi į Lenkiją. 110 m kliūtinį Simmons be vargo prabėgo per 14,9, į aukštį Marcom persoko 1,94 ir su kartimi 4,00, rutulį Fitch nustūmė 15,41 ir diska numetė 53,58. Kai kurios pasekmės iš šių metų Belgijos pirmenybių: 400 m Kunnen 48,9; 800 m Brys 1.55,6; 1500 m Reiff 3.57,4; 200 m kliūtinis Breckman 24,6. Sovietai didžiujosi esto Lipp pasiekimais rutulio stūmime (16,72 — naujas Europos rekordas).

Trumpai visuose kraštuose lengvatlečiai darbuojasi turėdami prieš akis viliojantį tikslą — dalyvauti ir tinkamai pasirodyti Londono olimpiadoje. K. Cerkelūnas.



„DU DIDIEJI“ (gen. šaltis ir gen. badas) (iš N.Y.T.)